Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 150 — Ljubljana, četrtek 8. julija 1943-XXI — Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Jutrom« Lir 36.50.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5. — Telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO.

Nadaljnji odmevi Ducejevega govora

Mussolini je še enkrat potrdil voljo italijanskega naroda, da se bori do zmage

Berlin, 6. jul. s. Vsi listi še nadalje razpravljajo o Ducejevem govoru. »Der Angriff« objavlja na prvi strani uvodnik pod dvokolonskim naslovom »Duce je govoril«, v katerem piše: Veliki Ducejev govor je naletel na odobravanje in soglasno pritrjevanje italijanskega naroda. Mussolinijeve besede so bile naslovljene na srce, razum in čast Italijanov. Italija nima danes nobene izbire, temveč samo eno pot: borbo do zadnjega, pa naj bodo sovražni napadi še tako trdi in surovi. Sam sovražnik je Italijanom nakazal pot, po kateri morajo iti, ko je kot edini pogoj ustavitve sovražnosti postavil zahtevo po kapitulaciji. Kapitulacija bi pomenila revščino in izgubo časti, česar bi ne mogel sprejeti noben narod na svetu, niti sedaj niti kdajkoli v bodoče. Zato je Italija trdno odločena, da se bori do končne zmage. Usoda Italije in fašizma je tesno povezana z usodo te vojne. Ducejev govor ima zato dvojno vrednost: na eni strani je Italijanom prikazal položaj, kakršen je, brez vsakih prikrivanj, na drugi strani pa je potrdil neporušen sklep Italije, da se ne pusti uničiti v viharju. V igri so sedaj vse najvišje vrednote italijanskega naroda kot državnega naroda in rase ter vse zgodovinske in miselne tradicije, italijanski narod pa sprejema ta dramatični trenutek borbe s trdnim srcem in hladno krvjo, trdno odločen, da premosti tudi največje težave z neupogljivo silo svoje volje, s svojimi neizčrpnimi odpornimi viri in z vrednostjo svojega orožja ter neomejenim doprinosom slehernega državljana za skupno stvar.

Bukarešta, 6. jul. s. Vsi listi objavljajo Ducejev govor pod velikimi naslovi kakor »Mir pomeni kapitulacijo, kapitulacija pa izgubo časti in katastrofo, je izjavil Mussolini«, »Ko je sovražnik pred vrati domovine, veruje 45 milijonov italijanskih borcev v večno moč Italije.« List »Vlatza« piše v svoji vojaški kroniki dobesedno: Položaj v Sredozemlju je Mussolini v svojem govoru prav dobro označil. Dejal je med drugim, da se s sovražnimi narodi ne polemizira drugače kakor s topovskimi streli, češ da je najboljša polemika polemika orožja. Ducejev govor je v svoji celoti dejanje poguma in iskrenosti.

Bern, 6. julija. s. Ducejev govor je še nadalje predmet komentarjev vseh listov. Tako piše list »La Suisse«, da je italijanski narod, izpostavljen že več tednov strahotnemu letalskemu bombardiranju, dokazal vse vrline moralnega odpora; primer Neaplja je v tem pogledu značilen. List »Journal de Geneve« piše, da ima Duce prav, ko poudarja, da kaže prebivalstvo, izpostavljeno bombardiranju čudovit pogum, kakor je to naravno pri narodih stare civilizacije. Dejstvo je, da italijanski narod, ki ga je 20 let koval fašistični režim, ni več tisti, ki bi se mogel zadovoljiti z oznako domovine leposlovja in umetnosti, v katero je bil toliko časa vklenjen. Italija se danes zaveda sama sebe. Politično in gospodarsko se je dvignila na stopnjo, ki ji dovoljuje, da zahteva eno izmed prvih mest v Evropi. Ako so zares ljudje med zavezniki, ki bi hoteli Italijo pahniti nazaj, mirno lahko rečemo, če smo povsem nepristranski, da se zelo motijo.

Oslo, 6. julija. s. Vsi listi objavljajo z vidnimi poudarki Ducejev govor pod naslovi, ki opozarjajo na odločen sklep italijanskega naroda, da se neomajno upre sleherni sovražni akciji proti ozemlju domovine. Listi nadalje naglašajo, da anglosaški letalski terorizem ni omajal mora'e italijanskega naroda, temveč jo je še bolj okrepil v sklepu, da se ne uda.

Buenos Aires, 6. julija. s. Vsi argentinski listi obširno objavljajo Ducejev govor pod značilnimi naslovi, ki poudarjajo bistvene odlomke. V komentarjih poudarjajo zlasti izjave, v katerih je Duce potrdil neomajno zaupanje v zmago in dejal, da je vseh 46 milijonov Italijanov pripravljenih za obrambo domovine. Ducejeve besede, poudarjajo tukaj, vedno zrcalijo misel in voljo Italijanov, ki so pripravljeni na sleherno preizkušnjo. Anglosasi bi se morali prepričati, da 20 let fašizma ni poteklo zaman v življenju italijanskega naroda.

Madrid, 6. jul. s. Vsi listi objavljajo Ducejev govor pod velikimi naslovi čez več kolon, poudarjajoč pri tem neomajni sklep Italije, da si pribori zmago. List »Arriba« piše: Ducejev govor je točna označba zgodovinskega in odločilnega trenutka v življenju Italije. Govor je jasen in točen ter poln nezadržnega optimizma. Ducejeve besede simbolizirajo duhovni položaj italijanskega naroda. Mussolini je zopet enkrat potrdil voljo italijanskega naroda, da zmaga.

Lizbona, 6. jul. s. Ducejev govor so vsi tukajšnji listi objavili v celoti in je zbudil povsod veliko zanimanje. Iz Ducejevih besed navaja zlasti poudarek, da je Italija bolj kakor kdajkoli trdna v odporu proti kakršnikoli grožnji od zunaj. Listi opozarjajo na namere odločne reakcije proti vsakemu poizkusu izkrcanja, kakor tudi na spremembo vseh državljanov v borce, na italijansko zvestobo do tovarišev Osi, na zaupanje Italijanov v zmago in na trdno vero v večno silo domovine. Pri tem poudarjajo listi v podnaslovih tudi posamezne odlomke Ducejevega govora, zlasti pa njegove izjave o odločnosti, veri in trdni volji italijanskega naroda po odporu do končne zmage.

Rumunija v evropski službi

Pred dnevi se je mudil na uradnem obisku v Italiji podpredsednik rumunske vlade in zunanji minister Rumunije prof. Mihail Antonescu, brat rumunskega »conducatorja« maršala Antonesca. Dne 1. t. m. ga je sprejel v kraju Rocca della Caminate Duce, s katerim je imel dolge in prisrčne razgovore, v katerih sta oba državnika proučila »splošni položaj in vprašanja, ki bolj neposredno zadevajo obe državi in njune skupne interese«. Razgovori, kakor ugotavlja uradno poročilo o njih, so potekli »v ozračju prisrčnega prijateljstva, ki veže obe državi« in je bila ob tej priliki ponovno ugotovljena »popolna skladnost naziranj Italije in Rumunije glede vojaškega in političnega vodstva vojne«, pri čemer je bila znova poudarjena tudi namera obeh držav, »da svoje sodelovanje čim dalje bolj povežeta za čosego ciljev, ki ustrezajo interesom obeh držav in načelom, na katerih temelji zavezništvo in borba, ki jo vodijo sile Trojnega pakta, da bi na osnovi pravice in poštenja zagotovile bodočnost mirnega sodelovanja narodom Evrope«.

Uradno poročilo torej dovolj jasno obeležuje duha Antonescovih razgovorov v Italiji in funkcijo, ki jo Rumunija prostovoljno prevzema v evropski službi. Obisk podpredsednika rumunske vlade je bil tem bolj dobrodošel, ker je bil prof. Antonescu doslej edini državnik držav Trojnega pakta, ki še ni prišel v Italijo in se z Ducejem še ni osebno sestal. Brzojavka, ki jo je prof. Antonescu poslal Mussoliniju v trenutku, ko je zapustil italijansko ozemlje, zgovorno obeležuje to dejstvo, ki samo potrjuje, da je bil sestanek med obema državnikoma tudi v osebnem pogledu nadvse posrečen.

Obisk rumunskega državnika pa je bil za Italijo dobrodošel tudi še v nekem drugem pogledu, na katerega je treba v tej zvezi opozoriti. Delež Rumunije v skupni borbi držav Trojnega pakta je nad vse pomemben, velik in plemenit, saj je Rumunija mobilizirala skoro vse svoje rezerve ljudi in sredstev, da bi sodelovala v vojni na strani svojih zaveznikov, ki tega njenega doprinosa ne morejo pozabiti. Njene divizije na vzhodnem bojišču so se borile hrabro, vztrajno in samozavestno; njihove izgube so najboljše potrdilo teh njihovih velikih vojaških vrlin. Vse žrtve pa je Rumunija doprinesla prostovoljno, ker se je zavedala velikega pomena, ki ji ga v službi Evrope in njene civilizacije daje njen zemljepisni položaj.

V borbi proti zakletemu sovražniku vseh civiliziranih evropskih narodov je predstavljala in predstavlja Rumunija predstražo južnovzhodne Evrope. Rumunija se je te svoje velike zgodovinske vloge prav tako zavedala kakor je čutila grozečo nevarnost boljševizma, ki je bila zanjo nedvomno bolj neposredna kakor za katerokoli drugo evropsko državo. Pomisliti moramo samo na razvoj sovjetsko - rumunskih odnosov v zadnjem času tik pred izbruhom vojne na vzhodu! L. 1940 je sovjetska Rusija, ki se je med tem že razširila na škodo Poljske, baltiških držav in Finske, zahtevala od Rumunije dve veliki rumunski ozemlji, Besarabijo in Bukovino, in je to svojo zahtevo podprla takoj s silo. S tem je dejansko razkrila svoje razširjevalne načrte na balkanskem področju, ki so bili državnikom Osi v ostalem že znani po obisku ljudskega komisarja za zunanje zadeve Molotova v Berlinu.

Zato se ne smemo čuditi, ako sta velesili Osi, ki sta natančno poznali načrte Sovjetske zveze, sklenili že avgusta leta 1940, da branita Rumunijo. Tako je prišlo na Dunaju do skupne izjave obeh držav Osi o jamstvu za meje Rumunije in njenega ozemlja, kajti od tega trenutka dalje je bila Rumunija tudi dejansko in neposredno že v funkciji evropskih interesov, ko je zastopala in branila svoje interese. Kot obrambni zid Evrope proti boljševizmu Rumunija ne varuje namreč samo svojih nacionalnih interesov, ki so za vsakogar jasni, temveč tudi širše interese evropske skupnosti. V tem je njena sorodnost z Madžarsko, katere funkcija se v bistvu ne razlikuje od funkcije Rumunije; obe sta namreč najtrdnejši branik evropske skupnosti in njene civilizacije proti vzhodu, proti boljševizmu, pri čemer tvorita še posebej obrambno verigo proti isti nevarnosti v smeri proti evropskemu jugovzhodu, ki ga s svojo neposredno udeležbo v vojni na vzhodnem bojišču krijeta proti sleherni nevarnosti od te strani.

Ako upoštevamo vse te naloge Rumunije kot prednje straže Evrope, zares lahko zaključimo, da je Rumunija eden izmed temeljnih stebrov v evropski službi in da so njene zasluge v tem pogledu tem večje, čim večji je od dne do dne njen doprinos k skupni vojni proti skupnemu sovražniku. Te zasluge ji njeni zavezniki odkrito priznavajo in se veselje, da je obisk prof. Antonesca v Italiji potrdil, da hoče Rumunija tudi v bodoče ostati zvesta svojim zaveznikom in svoji veliki evropski nalogi, ki jo izpolnjuje ne le v svojem interesu, temveč v interesu vse Evrope. V tem smislu so potekli Antonescovi razgovori v Italiji, kakor je zgovorno dokumentiralo uradno poročilo, ki smo ga v bistvenih točkah prav zato posneli, da bitatelje opozorimo na njegov smisel in pomen v sedanjem položaju.

Potopitev sovražne podmornice v Sredozemlju

20 sovražnih letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 7. julija naslednje 1138. vojno poročilo:

Italijanske in nemške pomorske enote, sodelujoče na Sredozemskem morju, so potopile eno sovražno podmornico.

Palermo, Trapani, Porto Empedocle, Catania, Marsala in nekaj manjših krajev na Siciliji in v Calabriji so bombardirali sovražni oddelki, ki jim je točni ogenj italijanskega in nemškega protiletalskega topništva prizadel izgubo 18 letal. Dva štirimotornika so razen tega sestrelili naši lovci.

*

Pomorske enote, ki so potopile sovražno podmornico, kakor je bilo javljeno v današnjem vojnem poročilu, so pod poveljstvom korvetnih kapetanov Carla Thorela in Nicola Nicolinija, ter pomorskega nadporočnika Heinza Obenhaupta.

*

Letala, ki jih je sestrelilo protiletalsko topništvo, so se zrušila v naslednjih krajih: v Palermu 2, ki sta zgoreli blizu Monservinija, eno v mestu v ulici Greto, drugo sredi zaliva, 5 v Trapaniju, 6 v Porto Empedocle, 1 v Cataniji in 1 v Marsali.

Doslej ugotovljene žrtve med prebivalstvom zaradi poletov, omenjenih v vojnih poročilih št. 1137 in 1138, znašajo: v Marsali 5 mrtvih, v Sciacci 2 mrtva, 1 ranjen, v Ramacci (Catanija) 40 mrtvih, 6 ranjenih, v Casteldi Judici (Catanija) 4 mrtvi, 6 ranjenih, v Locriju (Regio Calabria) 1 mrtev in 5 ranjenih.

Visoka odlikovanja

Rim, 6. jul. s. Vel. Kralj in Cesar je na Ducejev predlog podelil naslednja odlikovanja Savojskega vojaškega reda: pehotnemu polkovniku Giovanniju Gatti, rojenemu v kraju Rocca di Papa (Rim); pehotnemu polkovniku Ugu de Lorenzisu, rojenemu v Arcoleju Veroni, in konjeniškemu polkovniku Karlu Paglianu, rojenemu v Portu Mauriziu.

Odlikovani italijanski planinci

Rim, 6. jul. s. Italijansko planinsko središče objavlja podatke o doprinosu svojih članov k žrtvam domovine pod orožjem. Navzočih pod zastavami je 191, odlikovanih z zlato kolajno 5, ssrebrno kolajno 24, z bronasto kolajno 20, z železnim križem 3, z vojnim križem 6 in odlikovana na bojišču 2.

300 sovjetskih tankov in 637 letal uničenih

Izjalovljeni sovjetski napadi na bojišču pri Bjelgorodu in Orlu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 7. jul. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo naslednje poročilo:

Na področju Bjelgoroda in južno od Orla so se tudi včeraj izjalovili hudi sovjetski napadi, ki so bili pričeti z zelo močnimi in že tedne prej pripravljenimi oddelki. Temu nasproti pa so naše čete z učinkovito podporo letalstva same prešle v napad. Posrečilo se je vdreti globoko v sovražne postojanke in sovražniku prizadeti najhujše izgube. Samo oddelki kopne vojske so uničili ali onesposobili za kretanje nad 300 sovražnih oklopnih voz, deloma najnovejše gradnje. Tudi v zraku je prišlo nad tem bojnim področjem do ogorčenih borb z močnimi sovjetskimi letalskimi oddelki. V dneh 5. in 6. julija je bilo v letalskih borbah in po zaslugi protiletalske obrambe sestreljenih 637 sovjetskih letal, med njimi veliko število bojnih letal, pri 41 lastnih izgubah. Močni oddelki bojnih letal so bombardirali razen tega z dobrim učinkom dovozne zveze, letališča in kolodvorske naprave v sovražnikovem zaledju.

Z ostale vzhodne fronte poročajo samo o obojestranskem živahnem delovanju izvidniških in napadalnih oddelkov.

Nemške lahke pomorske oborožene sile so potopile ob kavkaški obali v zavarovanem konvoju za sovjetski dovoz tri ladje s skupno 1700 br. reg. tonami.

V Sredozemlju so sovražne letalske sile nadaljevale svoje napade na obalno področje Sicilije. Nemške in italijanske obrambne sile so uničile 17 angleških in ameriških letal.

Preteklo noč so maloštevilna sovražna vznemirjevalna letala odvrgla nekaj rušilnih bomb iz velike višine brez načrta na zapadno Nemčijo. Nastala je samo neznatna škoda na poslopjih.

Nemške podmornice so potopile na Atlantiku in na Sredozemskem morju v borbah proti močno zaščitenim konvojem in posameznim ladjam 9 ladij s skupno 53 000 br. reg. tonam ter eno tovorno jadrnico.

v odseku kubanskega mostišča in oni, ki so sedaj v teku pri Bjelgorodu. Zlasti ti poslednji nudijo sovražniku priliko, da razširja najbolj fantastične vesti, ki po

S finskega bojišča

Helsinki, 6. jul. s. Finsko vojno poročilo se glasi:

V zadnjih 48 urah je bilo vojno delovanje na vseh bojiščih obeleženo z živahnimi obojestranskimi akcijami majhnih oddelkov. Na bojišču ob ožini Aunus, ob reki Sivaerviju so Finci prestregli sovjetski poskus prekoračenja reke na motornih čolnih. Južnovzhodno od otoka Suursaarija v Finskem zalivu so finski lovci sestrelili ruski bombnik tipa »Boston«.

Nervoznost v sovražni propagandi

Berlin, 6. julija. s. Že nekaj časa je mogoče pri sovražni propagandi presojati nekatere vojaške ukrepe, ki jih sproti izdajajo vojaška poveljništva zaradi čim dalje težje prikrivane nervoze. To razpoloženje, kakor zatrjujejo v tukajšnjih krogih, je treba nedvomno spraviti v zvezo z važnimi uspehi krajevnega značaja, ki so jih dosegle nemške čete v zadnjih mesecih. Ti uspehi so sicer omejeni na nekatere odseke bojišča, vendar so se izkazali za taktično zelo pomembne, ker so naposled omogočili znatno zboljšanje nemških postojank skoro vzdolž vsega bojišča. To dokazujejo tudi hude izgube sovjetskih čet povsod, kjer so skušale preiti v napad. Te izgube so bile sovražniku prizadete precej zaradi odličnih postojank nemških čet, nasproti katerim je bila učinkovitost sovražne razvrstitve znatno oslabljena. Med najpomembnejšimi so bojni mnenju tukajšnjih vojaških krogov odkrivajo samo nervoznost sovražnih krogov. Na vse te neumnosti bodo tudi to pot odgovorili ob pravem času z dejanji. Ker pa med tem hudi boji še trajajo, ni mogoče reči ničesar drugega in je treba počakati.

Dokumenti o angleškem letalskem barbarstvu

Berlin, 6. julija. s. V dokaz, da so Angleži prvi začeli letalske napade proti civilnemu prebivalstvu, objavlja najnovejša nemška »Bela knjiga« več dokumentov in navaja med drugim napad britanskih letal v noči 12. januarja 1940 na mestece Sylt. V zvezi s tem pripominjajo na pristojnem mestu, da so Angleži že septembra l. 1939 napadli dansko mesto Esbierg, na katero so odvrgli 4 rušilne bombe, ki so ubile neko žensko, več oseb pa ranile. Ta napad je povzročil zgražanje vseh danskih listov in prisilil angleško vlado, da je poslala uradno noto z opravičili danski vladi. Vse to je dokumentirana stvarnost, ki je dialektični napori Londona ne morejo zabrisati ali prikriti.

Nastopna avdijenca poslanika Mamellija v Sofiji

** **Sofija**, 6. jul. s. Po običajnem ceremonialu je novi ital. poslanik v Sofiji Fr. Giorgio Mamelli izročil svoja poverilna pisma kralju Borisu ob navzočnosti predsednika vlade in zunanjega ministra Filova. Šef kabineta in pomočnik kralja Borisa sta odvedla italijanskega ministra iz poslaništva v kraljevo palačo v dvornem avtomobilu v spremstvu eskadre konjenikov. Ob predaji poverilnih pisem je minister Italije naslovil na kralja Borisa nagovor, na katerega je vladar odgovoril. Kralj Boris je nato zadržal ministra Mamellija v dolgem in prisrčnem razgovoru, nakar je minister predstavil ministru funkcijonarje poslaništva. Na poti je velika množica prisrčno pozdravljala novega predstavnika Italije.

Saradzoglu na oddihu

Carigrad, 7. jul. s. Te dni pričakujejo tu predsednika turške vlade Saradzogla, ki bo nekaj dni odšel na dopust v bližnje toplice Jalovo ob azijski obali Marmorskega morja.

Zapletljaji na ameriški notranji fronti

Lizbona, 6. julija. s. Ameriški list »Christian Sciense - Monitor« objavlja članek o položaju v Severni Ameriki in ugotavlja, da prete notranji fronti razne nevarnosti, med katerimi sta najhujši pomanjkanje organizacije in inflacija. Po nekaterih nadaljnjih trpkih ugotovitvah o ameriški politiki zaključuje list s trditvijo, da je nekoč Ameriki grozila samo neka domnevna in zelo oddaljena nevarnost, dočim sedaj prete mnogo bolj stvarne nevarnosti, ki izhajajo iz njenega notranjega položaja.

Odpor proti Rooseveltu stalno narašča

Buenos Aires, 6. jul. s. Več političnih osebnosti v državi Illinois je na nekem zborovanju sklenilo, da ne odobri pri prihodnjih predsedniških volitvah kandidature internacionalista Willkia. Te osebnosti so se izrekle za kandidaturo Mac Cornicka, izdajatelja lista »Chicago Tribune«, ki je zagrizen tekmec Roosevelta, če tudi bi se ta pojavil samo z namenom, da bi odvzel določeno število glasov Rooseveltu ali Willkiu.

Stavke v Ameriki

Buenos Aires, 6. jul. s. Po dospelih vesteh se je odpor proti vrnitvi na delo v rudnikih razširil na vso srednjo Alabamo. Dva nadaljnja rudnika so zaprli v srednji Pensilvaniji, kjer so se rudarji prav tako uprli Lewisovemu ukazu za vrnitev stavkujočih na delo. V Pensilvaniji še vedno stavka 25.000 rudarjev.

Zagonetna smrt generala Sikorskega

Zločinsko udejstvovanje Intelligence Servicea

Varšava, 6. jul. s. Vest o tragični smrti Sikorskega je napravila globok vtis na poljsko prebivalstvo. Tajinstveno letalsko nesrečo tolmačijo tu kot zaslugo angleške tajne službe.

La Linea, 6. jul. s. Tajinstvena letalska nesreča, ki je zahtevala življenje generala Sikorskega in njegovega spremstva in ki so jo poljski emigranti od vsega začetka pripisovali angleški tajni službi in o kateri je sedaj uvedena preiskava, je še nadalje predmet utemeljenih sumov o premišljenem incidentu, česar se britanska propaganda ne more otresti niti z opozarjanjem, da sta med žrtvami tudi dva člana angleškega parlamenta. Znano je, da so osebe iz neposredne bližine poljskega generala Sikorskemu odločno odsvetovale potovanje na Bližnji vzhod, kakor, da bi slutile, kakšna usoda ga čaka, ker je to usoda, ki jo angleški funt in boljševiške bombe določajo vsakemu nezaželenemu človeku. Truplo generala so potegnili iz morja in so bile pogrebne svečanosti izvršene v katoliški cerkvi v Gibraltarju. Katinski jarek čaka na njegove ostanke.

★

Vest iz Gibraltarja, da se je tam smrtno ponesrečil predsednik poljske begunske vlade general Sikorski, vsebuje kljub svoji kratkobesednosti celo kopo sumljivih znakov, iz katerih se da sklepati, da je ta »nesreča« čin spretne režije zloglasnega britanskega Inteligence Servicea. »Liberator«, tip letala, o katerem je anglosaški svet vedel toliko slave in hvale glede njegove tehnične dovršenosti, se je neposredno po dvigu zrušil na zemljo in pokopal pod seboj generala Sikorskega, njegovo hčer ter celotno spremstvo, sestoječe iz šestih častnikov, članov poljskega glavnega stana. Edini Britanec, ki je bil na krovu usodnega letala, pilot, ki ga je vodil, je pravočasno s padalom odskočil in pristal na zemlji težko ranjen. Ta okoliščina se mora smatrati za majhno režijsko napako vešče prirejene in do podrobnosti premišljene »nesreče«, koje žrtve so postali odlični predstavniki begunske poljske vlade in njene vojske.

Kdor je količkaj posvečen v tehniko letalstva, mora vedeti, da se letalo, ki so mu poverjena dragocena življenja odličnih političnih in vojaških osebnosti, ne dvigne brez najpodrobnejšega pregleda vse aparature. Ob pregledu se mora preiskusiti vsak najmanjši vijak in cela vrsta odgovornih mož mora podpisati zapisnik, da je vse v redu, sicer letalo ne odleti. Morda so v Gibraltarju sestavili tak zapisnik, toda bil je nedvomno napravljen v slabi veri, kajti dejstvo, da se je »Liberator« zrušil na tla takoj v prvih minutah poleta in sicer ob odličnih letalskih prilikah, govori dovolj razločno, da je bila »nesreča« namenoma povzročena in skrbno pripravljena.

V ostalem je to že znan način, kako se Anglija po potrebi otrese ljudi, ki so ji v kakršnemkoli pogledu postali neprijetni. Na isti način se je svojčas »ponesrečil« francosov admiral Darlan, sedaj pa je britansko temno politično zakulisje spravilo s sveta generala Sikorskega, ki je postal neljuba motnja britansko-sovjetskih odnosov in so se v Angliji bali, da bi znal na Bližnjem vzhodu pri tamošnjih poljskih četah povzročiti nemire in izkoristiti nevoljo Poljakov zaradi Katina proti Moskvi.

Obisk Toja v Bangkoku

Sporazum o sodelovanju Japonske in Taja

Bangkong, 6. jul. s. O obisku predsednika japonske vlade Toja v Taju je japonsko veleposlaništvo objavilo naslednje poročilo:

General Hideki Tojo in maršal Phibun Songra, ki sta se sestala v Bangkoku, sta skupno proučila vojaški položaj in japonsko-tajske odnose ter izmenjala naziranja o trdni zvezi Velike Azije in o ukrepih, ki bi bili primerni za nadaljevanje vojne. Oba državnika sta znova potrdila, da se je zgradba večje Vzhodne Azije utrdila v interesu zmage navzlic angleško-ameriškim poizkusom, da bi omajali sedanji položaj. Potrdila sta tudi, da bo področje skupnega blagostanja večje Azije trdno povezano, da bi se z uspehom nadaljevala azijska vojna ob sodelovanju vseh elementov na tem področju, in sicer na temelju medsebojnega spoštovanja suverenosti in trdnega zaupanja v zmago. Med razgovori je predsednik vlade Tojo jasno ponovil načelo, da Japonska spoštuje suverenost in neodvisnost Taja in da izraža svoje želje za njen napredek. Nato sta oba ministra v zelo prisrčnem ozračju razpravljala o novih mejah Taja, katerih revizijo si je Taj že dolgo želel, kakor tudi o sodelovanju obeh držav. Oba predsednika vlade sta ugotovila popolno istovetnost pogledov glede priključitve štirih pokrajin v severni Malaji, Perlis, Kedak, Kelandan in Trengganu, in dveh pokrajin v državah Šej, Čongtung in Monopan, k Taju.

Bangkok, 6. jul. s. Vrnitev štirih držav severnega dela Malaje in nekaterih pokrajin Birme Taju uresničuje težnje tajske države, ki je že 337 let hrepenela po priključitvi teh ozemelj, ki so bila Tajcem odvzeta s pogodbo iz leta 1909, ki jo je vsilila Anglija. Priključitev nekaterih birmanskih ozemelj Taju pa je tudi v rasnem, političnem in zemljepisnem pogledu pravilna, saj so pripadala ta ozemlja državam Šan, ki jih je Birma vedno smatrala kot neodstavni del svoje zemeljske edinosti. To dejanje Japonske, ki je vzbudilo največje zadovoljstvo, je znova potrdilo konstruktivnega in ravnovesnega duha, ki obvladuje danes Veliko Azijo.

Tokio, 6. jul. s. Veleposlanik Taja je v spremstvu vojaških in pomorskih atašejev obiskal zunanjega ministra Šigemica in ministra za Veliko vzhodno Azijo Aohiju ter jima izrazil svojo zahvalo za sporazum Tojo—Phibun.

Tojo v Šonanu

Šonan, 6. jul. s. Drugi dan svojega obiska v Šonanu je predsednik japonske vlade Tojo uporabil za obisk japonskih in malajskih čet v mestu. Nato se je podal na hrib Buzan nad ožino Johore, na čigar vrhu je bil postavljen spomenik padlim Japoncem, in si je tam ogledal bojišče predlanskih bojev, nakar je obiskal še kraj, kjer so se predali Britanci. Tojo je kasneje obiskal tudi vojaško bolnišnico in dom za okrevanje oficirjev.

Izročitev mednarodnih koncesij nankinški vladi

Šanghaj, 6. jul. s. Na povratku iz Nankinga je včeraj prispel semkaj Masajuki Tani, ki bo ostal v Šanghaju več tednov in bo svoje bivanje izkoristil za razgovore z japonskimi in kitajskimi oblastmi o prenosu mednarodnih koncesij na kitajsko nacionalno vlado, kar se bo formalno izvršilo 1. avgusta.

Začasna vlada svobodne Indije

Rangun, 6. jul. s. Predsedništvo lige za neodvisnost Indije je sestavilo predlog za ustanovitev začasne svobodne indijske vlade pod vodstvom Čandre Boseja. Indijci v Birmi so pozdravili to vest z največjim veseljem in krajevni odsek lige je objavil izjavo, v kateri potrjuje odločni sklep, da brezpogojno podpre križarsko vojno Čandre Boseja za neodvisnost Indije in osvoboditev izpod britanskega jarma. Tudi Indijci na Filipinih, kakor poročajo z Manille, so takoj, čim so zvedeli za predlog o ustanovitvi svobodne indijske vlade, v posebnem proglasu takoj pristali nanj, poudarjajoč, da zavzema sedaj gibanje praktično obliko in da so vsi Indijci odločeni boriti se do zmage.

Bitka pri Novi Gvineji

Tokio, 7. jul. s. Japonski glavni stan poroča, da so sovražne vojne ladje, ki so se udejstvovale v vodah okoli Salomonovih otokov, skušale dne 30. junija zavzeti Novo Georgijo, potem ko so izkrcale čete na otoku Rendovi. Sedaj so v teku boji na raznih okrajih tega otoka. Boji v zalivu Kula, severovzhodno Nove Gvineje, pa so se dosedaj tako razvijali:

Posadka na Novi Gvineji, ki jo tvorita mornarica in armada, je skupno z japonskim brodovjem zjutraj 5. julija potopila tri sovražne ladje neznane vrste, dne 5. julija pa so edinice japonske mornarice sestrelile 10 sovražnih letal nad zalivom Kula. Ponoči dne 6. julija je skupina japonskih rušilcev napadla močno sovražno skupino, ki je štela 10 križark in več rušilcev. Med boji so Japonci potopili eno križarko, eno pa poškodovali.

Čangkajškov general prešel k nankinški vladi

Tajuan, 6. jul. s. Doznava se, da je general Malun, član generalnega štaba glavnega stana čungkinške vlade, prešel k nacionalni kitajski vladi in je prisegel zvestobo. General Malun je 62 let star in je bil vzgojen v Angliji. Zavzemal je mnoga pomembna mesta, vštevši mesto generalnega direktorja protikomunističnega pokreta v pokrajini Šansi. Bil je tudi predsednik muslimanskega združenja v Šansiju.

Cinan, 6. jul. s. V zadnjih 6 mesecih od januarja dalje, odkar je nacionalna vlada Kitajske objavila vojno Angliji in Ameriki, so nacionalne kitajske čete, ki operirajo na področju pri Šantungu, dosegle pomembne vojne uspehe: 7924 sovražnikov ubitih in 4285 ujetih. V istem razdobju se je 13.240 Kitajcev prostovoljno javilo v kitajsko nacionalno vojsko.

Nemška notranja fronta neomajna

Nemški narod je trdno strnjen okrog svojih voditeljev

Berlin, 6. jul. Tukajšnji uradni krogi ugotavljajo, da se sovražni propagandi ni posrečilo v nikakem pogledu omajati nemške notranje fronte, zato se sedaj sovražnik zadovoljuje s tem, da izpušča na naslov nemškega naroda razna zasmehovanja, češ, da je nemški narod samo velikanska čreda drobnice, ki z veseljem drvi v pogubo. V ponedeljek je »Völkischer Beobachter« poročal o neki surovi karikaturi, objavljeni v ameriški reviji »Life«. Tu je Nemec predstavljen kot nekako primitivno bitje, neke vrste ogromna opica, ki posveča vso svojo pažnjo v mirnem času paradnemu koraku ter služi v vojni le za topovsko meso. Nemec je po mišljenju ameriškega obzornika nesposoben za vsako pametno presojanje ter zna samo marširati in ubijati, izvršujoč mehanično vse, kar mu naroča njegov brutalni gospodar. Glasilo nemškega narodnega socializma pripominja k temu, da se Nemci v desetih letih narodno-socialističnega režima niso spremenili iz naroda mislecev in pesnikov, ki je svetu dal Kanta in Schopenhauerja, v čredo predstavnikov ameriške omike, predstavnikov tiste omike, ki jim je bila poverjena naloga, da izravnajo z zemljo najodličnejše spomenike Nemčije in Italije.

Odpor, ki ga očituje nemški narod proti letalskemu ustrahovanju ter proti vsem grozodejstvom, ni sad dresure, marveč posledica dobre vzgoje. Odnosi med voditeljem in narodom niso odnosi med gospodarjem in podanikom. Razmerje med poglavarjem in navadnim vojakom je pozitivno in plodonosno. Ne gre za slepo pokorščino, za živalsko udanost usodi, marveč za spontano disciplino, ki izvira iz moškega čuta dolžnosti, iz jasnega spoznanja in zavesti, kaj nalaga nemškemu narodu sedanji čas. Voditelji svojim podrejenim ne taje resnice, tudi takrat ne, kadar je trda in huda, podrejeni pa s svoje strani lahko svobodno očitujejo čustvovanje, ki jih preveva. Nemški narod tedaj ni čreda lutk in avtomatov kakor bi rada prikazala sovražna propaganda tolpa nesposobnih idiotov. Njegovi voditelji so samo tolmači in vršilci volje nemških množic. Zato na prvaki odkrito in svobodno govore, kakor so pred kratkim govorili Speer, Goebels, Funk in Ley.

Iz istega razloga se ne zatira javno razpravljanje niti o tišini na vzhodu, niti o začasni nedelavnosti nemških podmornic, niti o vedno težjih posledicah letalskega ustrahovanja. Odgovorni prvaki skrbe za to, da bi se med množicami ne razširile napačne utvare. Nemški narod je vedno poučen o dejanskem stanju in prav zato lahko gleda v obraz dogodkom ter presoja njihove posledice. Seveda je samo po sebi umevno, da so tudi v tem pogledu postavljene gotove meje. Sovražnik ne sme zvedeti vseh podrobnosti teh razprav. Zato razprave in kritike o vprašanjih, ki se tičejo vodstva vojne, niso dopustne.

S tem pa ni rečeno, da bi narod želel, da ga smatrajo za topovsko krmo. V vojni in v miru je vsak Nemec gospod in ne suženj. On posluša predvsem svojo državljansko zavest. Pri vseh seveda ta zavest ni enako razvita in se nekateri gotovo ne zavedajo, v kako strašno nevarnost bi prišla država, ako bi se v nemških množicah razširile misli onih ljudi, ki kolebajo, ki preveč ljubijo mirno življenje, ki so apatični ali jih je pokvarilo intelektualstvo. Na vso srečo tvorijo ti ljudje zelo majhno manjšino in so odrinjeni v stran, da ne morejo povzročiti nikakršne škode.

Izvestnemu sloju teh odrinjencev in izkoreninjencev posveča »Völkischer Beobachter« posebno ostre opazke. To so ljudje, ki nalašč ne vedo ali pa se delajo, da ne vedo o nikakršnem dogodku, ter se zanimajo le za stvari, ki nimajo z vojno nikakršne zveze. To so ljudje, ki so zvedeli za porušenje kölnske stolnice ter niso pokazali takega ogorčenja, ki sicer preveva ves narod. To je, pravi list, nevarni sloj zabušantov, ki nimajo poguma za opozicijo, ker so preveč sebični, pa je njihovo zadržanje vredno še večje obsodbe kakor dejanje odkritih defetistov. V vsakem primeru gre za osebe brez značaja, ki so nevredne, da pripadajo oni veličastni delovni skupnosti, ki jo tvori pretežna večina nemškega naroda. Pretežna večina nemškega naroda pa je tako zdrava v svoji osnovi, da je ta malovredni sloj ne more okužiti. (Il Piccolo.)

Sodelovanje hrvatske in bolgarske pravoslavne cerkve

Sofija, 6. jul. s. V tem mesecu pričakujejo v Sofiji prihod predstavnika hrvatske pravoslavne cerkve, ki bo začel pogajanja z bolgarsko pravoslavno cerkvijo za ureditev uradnih odnosov med obema cerkvama in njuno bodoče sodelovanje. Eden izmed najpomembnejših predmetov teh pogajanj bo priprava seminiščnikov za prihodnje leto v bolgarskih cerkvenih semeniščih.

Upori proti Angležem v Iranu

Ankara, 6. julija. s. Navzlic ukrepom oblasti na pritisk Anglosasov je položaj v Iranu še nadalje zelo resen, kajti manifestacijam, do katerih prihaja brez prestanka v mestih in glavnih središčih v državi, se pridružuje še akcija oboroženih tolp v raznih pokrajinah. Te tolpe so se spopadle s policijskimi silami in vladnimi četami in jih pognale v beg ter začele ogražati cesto, ki veže sovjetsko mejo s petrolejskimi vrelci. Razen tega so te tolpe napadle tudi mnogo konvojev in potolkle in razpršile čete, ki so te konvoje spremljale. Iz Teherana poročajo, da so Angleži, ki se sedaj boje za petrolejske vrelce, poslali nad upornike tudi letala, zlasti proti plemenu Taškaj, ki vodi ves upor. Britansko letalstvo je brezobzirno bombardiralo glavne kraje tega plemena in povzročilo nad 2000 žrtev.

Ženske v ameriški letalski službi

Buenos Aires, 6. jul. s. Iz Washingtona poročajo, da je vojni minister Stimson objavil imenovanje Jakeline Cochran za voditeljico pilotk ameriškega letalstva, obenem pa za glavno pomočnico pri pomočniku šefa glavnega stana. Minister je nadalje sporočil, da je bila Nacy Lowe, organizatorka in voditeljica ženske pomožne eskadre prevoznih letal, že meseca septembra l. 1942 imenovana za članico glavnega stana v činu divizijskega poveljnika prevoznih letal. Miss Cochran bo v sodelovanju z oficirji glavnega stana in letalskimi oficirji proučila metode in možnosti za uporabo žensk pilotk, kakor tudi vsa vprašanja, ki se tičejo novačenja teh pilotk.

Velikodušen dar

Knez Amadei Windischgrätz je poslal po svojem bratu Eksc. Lombrassi 20.000 lir kot osebni prispevek za podporne namene Fašistične federacije v Ljubljani. Knezu Windischgrätzu, ki je oče treh hrabrih borcev, od katerih je eden junaško padel v izpolnjevanju svoje vojaške dolžnosti, je poslal Eksc. Lombrassa toplo zahvalo Stranke za velikodušno manifestacijo fašistične solidarnosti.

Zamenjava osebnih izkaznic za neobveznike

Od četrtka 8. julija dalje se bodo sprejemale prošnje za **zamenjavo** osebne izkaznice tudi **za moške v starosti nad 50 let in za ženske**, ki imajo stalno bivališče v Ljubljani.

Prošnje bodo sprejemale iste poslovalnice kakor doslej in sicer:

I.) **Poslovalnica v Puccinijevi ulici št. 2, pritličje** za mestne okoliše, ki leže severno od Rožnika in Tivolija ter proge Rakek—Zalog do Šmartinske ceste (Šiška, Dravlje, Bežigrad, Svetokriški okraj, Koseze, Dolnice, Zapuže, Podutik, Glince).

II.) **Poslovalnica v šoli na Grabnu, Cojzova cesta**, za mestne okoliše, ki leže med Rožnikom, Tivolijem in Ljubljanico do Šubičeve ulice in njenega podaljška do Ljubljanice (Rožna dolina, Vič, Glince, Brdo, Trnovo—Krakovo, Mestni log, Mirje, Gradišče).

III.) **Poslovalnica na magistratu, Mestni trg 2/II** za mestne okoliše med Šubičevo ulico in njenim podaljškom do Ljubljanice ter ob Ljubljanici navzgor na eni strani ter Resljevo cesto—Kopitarjevo in Streliško ulico in Golovcem na drugi strani (Novo mestno središče, Staro mesto, Prule, Galjevica, Dolenjska in Ižanska cesta, Barje, Črna vas).

IV.) **Poslovalnica na Ambroževem trgu 7**, za mestne okoliše vzhodno od črte Golovec, Streliška in Kopitarjeva ulica, Resljeva cesta, kolodvor, Šmartinska cesta (Sv. Petra, Vodmat, Zelena jama, Moste, Kodeljevo, Štepanja vas).

V.) **Poslovalnica na magistratu, Mestni trg 2/I soba 37** za vse nujne slučaje.

Nujnost je treba dokazati.

Za zamenjavo osebne izkaznice je potrebno:

1.) izpolniti prošnjo, katere formular dobite v vseh poslovalnicah (kakor tudi navodila, kako se prošnja izpolni). Priložiti je tri enake slike (brez pokrivala) v velikosti 4×5 cm, na hrbtu katerih je razločno napisati priimek in ime.

2.) Predložiti sledeče listine:

a) Matične listine o rojstvu, poroki, itd.;

b) listine o poklicu n. pr. uradniška legitimacija, poslovna knjižica,

c) inozemci, dokaz o tujem državljanstvu.

3.) Staro osebno izkaznico mora prinesti vsak s seboj.

Poslovalnice bodo poslovale od 8.30 do 12. in od 15. do 17.30.

Porast nemške proizvodnje lokomotiv

Berlin, 5. jul. s. Kakor se doznava s pristojne strani, je proizvodnja lokomotiv v mesecu juniju dosegla doslej najvišjo stopnjo. Število izdelanih lokomotiv je bilo za 25 odstotkov večje kakor v mesecu maju. Hitler in maršal Göring sta ministru Speeru in njegovim sodelavcem izrekla pohvalo in hvaležnost.

Smrtna obsodba zaradi ponarejanja živilskih nakaznic

Berlin, 6. jul. s. Posebno sodišče v Berlinu je obsodilo na smrt 37letnega Kolgerja Adolfa in 42letno Frido Ilpzuber, ki sta bila obtožena, da sta spravila v promet ponarejene živilske nakaznice za nabavo mesa.

Trgovinski sporazum med Španijo in Švico

Madrid, 5. jul. s. Švicarska in španska trgovinska delegacija sta izmenjali in podpisali protokole, ki urejajo gospodarsko izmenjavo med obema državama v tekočem polletju. Po tem novem dogovoru ne bo velikih sprememb v izmenjavi blaga, kajti Španija bo še nadalje izvažala svoje tradicijonalne proizvode, Švica pa svoje industrijske, farmacevtske in kemične proizvode. V korist Švice so bili določeni tudi omejeni kontingenti boljših tekstilij, čipk, ur, računskih strojev in električnih števcev. Podpisani so bili tudi dogovori o pomorskih prevozih in o kompenzacijah.

Turško-madžarski trgovinski sporazum

Budimpešta, 2. jul. s. Tu so se zaključila trgovska pogajanja med Turčijo in Madžarsko. Šefi obeh odposlanstev so podpisali sporazum, po katerem bo Madžarska dobavila Turčiji poljedelske stroje in druge industrijske proizvode, Turčija Madžarski pa bombaž, baker in druge surovine.

Gospodarstvo

Maksimalna cena za olivno olje

Visoki komisarijat za Ljubljansko pokrajino je na temelju člena 1. naredbe z dne 9. V. 1941-XIX. štev. 17. (»Službeni list« štev 38-41), v zvezi z določbo člena 2. naredbe o cenah (»Službeni list« štev. 236-26-41.) ter na temelju določil čl. 2. naredbe o kontroli cen (»Službeni list« štev 68-15-41.) upošteval predlog Prevoda ter določil naslednje maksimalne cene za prodajo olivnega olja:

pri prodajah **na debelo** za 100 kg 1500 lir izpostavno skladišče vključno trošarina;

pri prodajah **na drobno** za 1 liter 15 lir, postavno trgovino, vključno vse dajatve.

Cene morajo biti v smislu določil čl. 4. naredbe z dne 9. V. 1941-XIX. nabite v prodajnem prostoru.

Kdor bi kršil te maksimalne cene bo kaznovan po naredbi z dne 26. I. 1942-XX., štev. 8. (»Službeni list« štev. 8-42).

Hidriranje premoga tudi v Ameriki

Še tik pred sedanjo vojno so v Zedinjenih državah trdili, da hidriranje premoga za pridobivanje umetnega bencina in drugih mineralnih olj za Zedinjene države ne pride v poštev, ne samo zaradi višjih produkcijskih stroškov, temveč tudi zaradi znatnih ameriških rezerv mineralnega olja. Zato morajo tem bolj presenetiti vesti, po katerih bo v kratkem ameriški petrolejski diktator in kontrolor za uporabo kuriva Harold Ickes predložil kongresu zakonski načrt s pooblastilom za gradnjo velike industrijske naprave za pridobivanje sintetičnega mineralnega olja iz premoga, in sicer na račun države, ker trenutno zasebni kapital za to panogo proizvodnje nima interesa. Kot razlog navajajo nevarnost izčrpanja rezerv mineralnega olja in okolnost, da se pri hidriranju premoga, po mnenju Ickesa pa more le ustanovi- surovine, potrebne za proizvodnjo umetnega gumija in plastičnih mas.

V Zedinjenih državah obstoja od leta 1937 le majhna poizkusna naprava za hidriranje premoga po mnenju Ickesa pa more le ustanovitev velikopoteznih naprav dati izkušnje za nadaljnja prizadevanja na [illegible]dročju. Zato naj država sama zgrad[illegible]liko napravo in jo vzdržuje.

Kar se tiče izčrpanja rezerv mineralnega olja, navajajo ameriški listi, da so Zedinjene države sicer največji producent mineralnega olja na svetu, vendar so rezerve mineralnega olja spričo ogromne potrošnje sorazmerno zelo majhne. Doslej odkrita ležišča nafte se cenijo le na 13 do 14kratno količino letne potrošnje. To sicer ne pomeni, da bodo Zedinjene države ta ležišča izčrpala v 13 do 14 letih, ker se sproti odkrivajo nova ležišča. Vendar odkrivanje novih ležišč postaja vedno redkejše. Tako predstavljajo n. pr. lani odkrita nova ležišča le še eno tretjino letne potrošnje. Prehitro izčrpanje teh ležišč se mora vsekakor preprečiti. Zato je treba poseči nazaj k premogu. Spričo znatne proizvodnje cenenega mineralnega olja in zaradi enostavnejše manipulacije uporablja ameriška industrija za pogonsko kurivo po večini nafto. Ta industrija bo morala zopet preurediti svoje pogonske naprave na pogon s premogom. Druga možnost pa je dana s hidriranjem premoga. Proizvajalni stroški se bodo z napredujočo tehniko še nekoliko znižali, upoštevati pa je na drugi strani velike koristi, ki jih nudi hidriranje premoga. Te koristi so v tem, da se v eni sami napravi lahko pridobivajo poleg bencina tudi ostale vrste olja vrhu tega pa še osnovni proizvodi za pridobivanje umetnega gumija, plastičnega materiala, raznesil, barv, farmacevtskih predmetov in organskih kemičnih proizvodov. V tej zvezi priporoča Ickes nadaljnje prizadevanje za ureditev proizvodnje umetnega gumija. Industrija umetnega gumija bo verjetno po vojni ena največjih ameriških industrijskih panog, ker Zedinjene države ne morejo biti odvisne od dovoza naravnega kavčuka iz oddaljenih dežel, zlasti če obstoja nevarnost, da se ta dovoz onemogoči.

Glede na gornje stališče, ki ga zavzemajo odločilni činitelji v Zedinjenih državah, smatrajo tudi v Angliji, da na področju hidriranja premoga ne smejo zaostajati za Zedinjenimi državami. Če se Amerika, ki proizvaja največ mineralnega olja resno bavi z vprašanjem hidriranja premoga potem naj bi bil zadnji čas, da se tudi odločilni činitelji v Angliji odločijo za velikopoteznejše ukrepe na tem področju. Kakor se vidi, spoznavajo v Ameriki in Angliji pomen pridobivanja sintetičnih pogonskih olj iz premoga, o katerem so doslej smatrali, da prihaja v poštev samo za države, ki nimajo dovoljnih rezerv naravnega mineralnega olja.

Gospodarske vesti

= **Povečan obseg poslov zavarovalnice Riunione Adriatica.** Znana triestinska zavarovalnica Riunione Adriatica di Sicurta, ki se bavi z zavarovanjem proti škodi in z življenskim zavarovanjem, je lani zabeležila čisti dobiček 12,25 milijona lir. Premijski dohodki so se povišali na 932 milijonov lir (prejšnje leto 767), zavarovana glavnica pa se je povzpela na 6.93 milijarde lir (5.93). Družbena glavnica s premoženjskimi in tehničnimi rezervami družbe je dosegla 2.15 milijarde lir, to je za 230 milijonov lir več kakor v prejšnjem letu.

= **Italijansko-turški plačilni promet.** Kakor poročajo iz Milana se bodo po dogovoru s Turčijo lahko uporabila italijanska dobroimetja, blokirana v Turčiji, in sicer za nakup nekaterih turških proizvodov. Zneski, ki bodo na tej osnovi uporabljeni, se bodo obračunali po tečaju 15.29 lire za en turški funt.

= **Obnova zasebne lastnine v balkanskih državah.** Poročali smo že o naredbah, ki jih je izdal nemški državni komisar za Vzhodno deželo, s katerimi je bila obnovljena zasebna lastnina pri kmetijskih posestvih in pri mestnih nepremičninah. Po izvršeni obnovi zasebne trgovine je sedaj izšla še nadaljnja izvršilna naredba, s katero se obnovi zasebna lastnina tudi pri industrijskih podjetjih.

= **Hrvatska trgovinska pogajanja z Nemčijo in Rumunijo.** V času od 16. junija do 1. julija je zasedal v Zagrebu stalni nemško-hrvatski gospodarski odbor, ki je razpravljal o tekočih vprašanjih blagovne izmenjave. Nemško delegacijo je vodil ministrski dirigent dr. Reinhardt, hrvatsko delegacijo pa glavni ravnatelj za obrt, industrijo in trgovino dr. Cabas. Pri pogajanjih je bil dosežen popoln sporazum o vseh važnih vprašanjih medsebojnega blagovnega in plačilnega prometa. Tudi o vprašanju cen za blagovni promet je bila dosežena ustrezajoča rešitev, pri čemer so upoštevane potrebe obeh držav. — V Bukarešti se mudi hrvatska gospodarska delegacija zaradi sklenitve novega trgovinskega sporazuma. Leta 1941 sklenjeni sporazum je bil podaljšan do konca junija. Novi sporazum obsega poleg določb za plačilni promet predvsem kontingente za medsebojno blagovno izmenjavo. Rumunija bo dobavljala Hrvatski v prvi vrsti nafto in mineralno olje, razne kmetijske proizvode in klavno živino, Hrvatska pa bo dobavljala železno rudo in druge rude ter strojila.

= **Gospodarske vesti iz Hrvatske.** Zagrebška borza je imela nedavno svoj 23. redni letni občni zbor. Čeprav so tudi lani obstojale ovire, ki jih narekuje vojna, se je celotni promet na zagrebški borzi dvignil na 4722 milijonov kun nasproti 2595 milijonom v prejšnjem letu, pri čemer pa je upoštevati, da zagrebška borza od 5. aprila do 10 junija 1941 ni poslovala. Za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Stanko Švrljuga, podpredsednika sta dr. Dragutin Cekuš in Leonardo Grivičić, medtem ko so v borznem svetu Rudolf Erber, dr. Nikola Kostrenčić, dr. Branko Krnić, Milan Milić, dr. Branko Pliverić in Stevan Tubić. V zagrebškem trgovinskem registru je bilo pri Hrvatski katoliški banki d. d. vpisano povišanje delniške glavnice na 20 milijonov kun. — Poglavnik je imenoval za glavnega ravnatelja Poštne hranilnice dr. Pera Erzina, dosedanjega komisarja pri Poštni hranilnici. — Združeni rudniki in topilnice d. d. v Zagrebu izkazujejo za preteklo leto le še izgubo 0.15 milijona kun (prejšnje leto 9.31) pri glavnici 10 milijonov kun in bilančni vsoti 28.2 milijona kun. Sklican je občni zbor, ki bo sklepal o izdaji novih delnic. — Dosedanja italijansko-hrvatska obmejna postaja Plase—Crikvenica je bila preložena na 6 km oddaljeno postajo Meja.

= **Ribogojstvo v ribnikih na Hrvatskem.** Na Hrvatskem je v znatnem obsegu razvito ribogojstvo v velikih umetnih ribnikih. Najmodernejše ribogojske naprave pripadajo delniški družbi »Ribogojstvo d. d.« v Zagrebu. Gojitev rib v teh umetnih ribnikih predstavlja danes veliko oporo v hrvatski prehrani, saj dobe iz teh ribnikov na leto okrog 4 milijone kilogramov rib, predvsem krapov in somov. Pred vojno so te ribe šle pretežno, in sicer v 92 %, v inozemstvo, zlasti v Budimpešto, na Dunaj, v Pariz, Berlin, Rim, Varšavo, Bukarešto itd. Medtem ko je pred vojno domača potrošnja dosegla komaj 8 % rib, se je danes domači konzum tako dvignil, da absorbira 80 odstotkov in da gre le 20 % v inozemstvo. Ribogojstvo v umetnih rudnikih je najbolj razvito na področju Slavonije med Daruvarom in Našicami pri Virovitici, pa tudi vzhodni Slavoniji, kjer obsega 11 velikih ribniških naprav površino 10.000 oralov. Sodobno ribogojstvo v umetnih ribnikih se je pričelo v Slavoniji okrog leta 1900. Največji so ribniki v Končanici pri Daruvaru in Pakrački poljani, ki obsegajo 3739 oralov in pripadajo družbi »Ribogojstvo d. d.« Ta družba je zgradila posebno ozkotirno železnico v dolžini 40 km za oskrbovanje ribnikov. Preko zime spuste vodo iz ribnikov in prenesejo vse ribe v manjše zimske ribnike, poleti pa jih krmijo v velikih ribnikih, in sicer predvsem s koruznim zdrobom, ki ga dovažajo do ribnikov po ozkotirni železnici. Na Hrvatskem pa je tudi mnogo manjših ribnikov, ki jih vzdržujejo zasebniki in tudi kmetje, ki znaten del prireje sami potrošijo.

= **Nov statut Nizozemske banke.** Z naredbo nemškega državnega komisarja za zasedeno nizozemsko področje je bil te dni razveljavljen nizozemski zakon o novčanični banki iz leta 1937, in je bil nadomeščen z novim statutom. Po tem statutu je Nizozemska banka neposredno podrejena nemškemu državnemu komisarju, kot javnopravni zavod, ki lahko v okviru dodeljenih mu nalog izdaja naredbe. Nizozemsko banko vodi predsednik po navodilih nemškega državnega komisarja. Direkciji stoji ob strani odbor, ki ga imenuje sam predsednik in nadomešča dosedanji upravni odbor. Glede na to novo ureditev je odpadel dosedanji komisar pri Nizozemski banki. Spremenjene so tudi določbe o razdelitvi čistega dobička in je za bodoče dividenda maksimirana s 5%. Od čistega dobička se najprej izloči 20% za rezervni sklad, dokler ta ne doseže višine družbene glavnice (20 milijonov goldinarjev). Rezervni sklad se sme uporabiti samo za kritje izgub. Kar ostane po izplačilu 5% dividende pripade državi. Po dosedanjih določbah so najprej od doseženega dobička odbili 3.5% dividendo, 15% ostanka je pripadlo rezervnemu skladu, od presežka pa je ena četrtina pripadla delničarjem, tri četrtine pa so pripadle državi.

Ruski živinoreji primanjkuje krme

Stockholm, 6. jul. s. Listi objavljajo, da je moskovska »Pravda« prinesla članek o nujni potrebi, da se pospravi seno še pred žetvijo žita. Približuje se težka doba, piše sovjetski list, doba žitne žetve. Ta doba bo zahtevala največje napore od vseh naših kolhoznih delavcev, ki se zavedajo svoje dolžnosti do domovine v orožju. Na to dobo, ki je tako pomembna v poljedelskem življenju, se moramo pripraviti in pripraviti moramo tudi vse orodje, vse poljedelske stroje. Vsakemu delavcu moramo sedaj določiti svoje mesto. Predvsem pa moramo pravočasno pospraviti seno, kar je zelo pomembna naloga naših kolhoznikov in voditeljev krajevnih organizacij stranke. Nekatera področja, kakor n. pr. republike Turkmenija in druge, so že pospravile vse seno. V nekaterih predelih so organizacije Komsomole in mladinske organizacije uvedle delovni sistem, po katerem bo sleherni kravi zagotovljenih 4 do 5 ton sena. Stvar je povsem jasna: Čim hitreje in s čim večjim uspehom bo pospravljeno seno, tem več bo krme pozimi za našo živino. To resnico, ki je na dlani, bi vendarle že morali vsi razumeti, toda mnogi naši delavci in voditelji tega le še nočejo ali ne morejo razumeti. To se mora nehati; delavec kot voditelj krajevnih organizacij se morata potruditi in doumeti, da je uspeh naše živinoreje odvisen neposredno od količine krme, s katero lahko razpolaga. Preteklo leto je bilo v tem pogledu zagrešenih mnogo napak in pridelek sena ni bil zadosten v pokrajinah Omsk, Penza in drugih. Letos so te pokrajine popravile zmote lanskega leta, toda so še druge pokrajine, kakor na. pr. ona pri Novosibirsku in Saratovu, ki so šele sedaj začele pospravljati seno. Tudi pokrajina Ivanovo, ki je lani dosegla precejšen uspeh, je letos v zaostanku. Takšne brezbrižnosti ne smemo dopuščati. Dokazujejo nam, da se nekateri kolhozniki prav nič ne zmenijo za jutri. Nekateri tajniki krajevnih organizacij se niti od daleč ne zanimajo za potek poljedelskih del v svojih pokrajinah. To je sramota za kolhoznike in za voditelje v teh predelih. To stanje moramo čim prej radikalno odpraviti. Istočasno pa moramo pohvaliti one kolhoze, katerih delo je bilo smotrno organizirano. Ne smemo pozabiti, da je pridelek sena samo enkraten. Ko mine njegov letni čas, ga ne moremo več pospraviti. Tudi zato moramo seno pospraviti brez odlašanja in še pred začetkom poljedelskih del za žetev. To je, zaključuje sovjetski list, domovinska dolžnost vsakega kolhoznika in vsakega voditelja krajevnih organizacij.

Inserati v »Jutru« imajo velik uspeh!

Ing. Francè Urbas:

Naša rodbinska in hišna imena

Šeškar je ime za prežavce (guglarje) pri pojedinah, gostijah, zlasti še pri ženitovanjskih slavnostih; pa je šeškar tudi, kdor se rad pretepa, šeška.

Šaplja je lepo naše ime in pomeni dar, ki ga dobe šapavci (koledniki) kadar hodijo na šapanje, koledovat in voščit ob novem letu dobro srečo hiši in družini. Prelepi stari običaj je pri nas skoraj povsem izumrl; zdaj si voščimo srečo kar na dopisnici. Pa še pri tem nam ne služi kaj prida besed in stavkov, že nekaj črk in okrajšav zadošča v naši moderni, begotni dobi.

Svojčas se je zbrala mladina iz vasi in hodila od hiše do hiše voščit srečo. Že Trubar nam je zabeležil začetek takšne obredne pesmi:

Mi smo prišli pred vrata,
de bile bi božje, zlata!

Gospodar pač ni mogel na tako lep in krščanski pozdrav biti toliko skoporit, da bi ne odrinil kaj šaplje, daru, saj so ga koledniki lepo izpodbujali k temu:

Zad za hišo rasejo prekelce,
v hiši so liepe dekelce —
Zad za hišo rasejo hrastiči,
v hiši so liepi fantiči.

Pa je hišni oče posegel v žep za drobižem, koledniki pa so mu šegavo mečili dobro voljo:

Oče po hiši skačejo,
Mošnjo za rep vlačijo;
Mati po hiši kišejo,
Za nas klobase išejo.

Vendar pa se ni povsod in vedno dobro zaključilo šapanje in koledovanje; včasih so jo morali odkuriti z dolgim nosom in praznih rok. Takim gazdom pa so se koledniki po navadi prav šegavo in po koledniško zahvalili ter zapeli:

Bog vam daj toliko dobrote,
ko je na peči mokrote;
Bog vam daj toliko sreče,
ko je v peči zelene leče!
Bog vam daj toliko otrok,
ko je ajdovskih kop;
Da bi imela kobila piščeta,
krave žrebeta in kokle teleta!

V Belih Kranjcih so se še najbolje ohranili lepi koledniški običaji. Pred dolgimi leti sem še naletel na trop dečadi, ki je voščila:

Dober dan, gospodar,
Bog vam dobre goste daj!
Na dvoru vam zelen bor,
zanj' privezan konjič vran.
Na konjiču sedelce,
Na sedelcu sinek vaš.
Sinek ima srebrn pas,
Več vam velja dober glas,
kakor tisti srebrn pas.
Rodila vam šenica
in ta vinska mladica!

Ni izključeno, da je ime Šaplja nastalo iz imena Švaplja, ki je tudi pogosto naše ime ter pomeni star, slab čevelj ali pa človeka s švapljasto hojo. Takim švapljohodcem pravimo lepo po naše ravnodilec (Plattfuss).

Ime Štepih najbrže prihaja od štepiha, tudi štempiha, ki pomeni vodnjak z leseno črpalno cevjo, kakršnih je po deželi še mnogo.

Štempihar nam po narodovem mišljenju označuje brdavsa, močnega in korenjaškega človeka. Mislim pa, da je bil štempihar tisti, ki je vrtal dolga borova ali macesnova debla za štempihe (štepihe) in gradil takšne vodnjake. Nič čudnega pač ni bilo, da so bili taki štempiharji tudi močni, korenjaški ljudje. Samo delo in opravek sta zahtevala krepkih rok.

Škrnjak in Škrnjavec sta v resnici imeni za moža, ki je včasih malo preveč varčen in rad priškrne kakšno drobtino. Oba izraza pa nam služita za označevanje zapirčne kljuke (Reiber), s katero (škrnjakom) zaškrnemo, zapremo okna, vrata itd.

Švigelj pravimo dolgi, tanki palici ali tudi ozki, dolgi in tanki deski. Pa tankemu dolginu je od tod ime Švigelj, ker pravijo: glej kakšen švigelj, da bi lahko zvezde klatil

Štiftar je naše ime po nemški osnovi. Kaj so bili predniki naših Štiftarjev, prav dobro vemo. Bili so ustanovniki novih cerkvá, novih božjih potov (Nova Štifta na Dolenjskem ali tudi na Štajerskem), podružnic, oltarjev kapel, večnih ali štiftanih maš in drugih pobožnih ustanov v prid in blagor ustanovnika in drugih po njegovem namenu in želji. Štiftar je založil neko vsoto ali podaril hišo, svet v tak namen. Prav tekmovali so z ustanavljanjem takšnih pobožnih in bogoljubnih ustanov. Skoraj vsaka fara, vas, vsaka večja graščinska kapela je imela kakšno tako »štiftengo«. Iz te dobe je pri nas velika množica cerkvic kapel, božjih potov, oltarjev itd. Nekatera umetnina na naših tleh ima od tod svoj izvor in nastanek.

Samim cerkvenim oblastvom pa ni bila vedno po volji takšna, včasih v resnici pretirana vnema štiftarjev. Tako nam je znano, da je preprečil sam papežev apostolski vizitator za časa škofa Hrena namero nekega štiftarja, ki je nabral že precej denarja za novo cerkev. Trdil je, kako se mu je v sanjah prikazal svetnik in zahteval, naj sezida na določenem kraju njemu v čast novo cerkev. Ljudje so včasih takšnemu zmešancu verjeli in radi dajali.

Šafar (Šafer, Šafarič) so dobili svoje ime, ker so bili šafarji = veliki hlapci pri večjih gospodarstvih ali tudi nekaki oskrbniki na posestvu. Pa prvi hlapec pri voznikih je bil tudi šafar.

Veliko imamo sedaj različnih šefov po pisarnah, po zasebnih in javnih, po obrtnih delavnicah, trgovinah, že vsaka zakotna krčma, kjer streže pivcem ena ali dve strežajki, ima svojega šefa. Le naši pastirji, kravarji še rekajo svojim šefom lepo po naše gospodar, kar pomeni tako lastnika kakor tudi toliko kot gospod. In lepšega naziva si pač ne moremo želeti.

Pa imamo naše šefe, ki pa so najbrže dobili svoje ime po šefu = vinski nategi, s katero jemljemo vino iz sodov. Izraz je nastal po tuji osnovi. Najbrže se je ime prijelo kakšnega točilca vina, pretakalca pri kakšni večji viničariji.

Obramba na jugovzhodu

Nemški admiral Adolf Pfeifer objavlja v nemških listih naslednji zanimiv članek:

Ne da se tajiti, da nudi posest južnega nabrežja Sredozemskega morja Angloameričanom gotove prednosti za obrambo lastnega ter za nadzorovanje nasprotnikovega pomorskega prometa. Položaj je posebno v primeri s časom, ko so Rommelove vojske stale globoko na egiptskem ozemlju, popolnoma drugačen. Pred letom dni se je morala držati angleška mornarica prav tako kakor angleško letalstvo v spoštljivi razdalji. Danes mogoče Angleže mami skušnjava, da si nekoliko pobliže ogledajo cilje v prostoru Sredozemskega morja.

Če primerjamo današnji položaj na teh odsekih s položajem v svetovni vojni, pridemo do zaključka, da je razlika povsod zelo velika. V svetovni vojni je bilo samo nabrežje Dalmacije in Dardanel ter majčken košček bolgarskega južnega nabrežja v oblasti Nemčije in njenih zaveznikov. Letalskih krdel, ki bi lahko dosegla daljne cilje, tedaj še ni bilo. Samo nemške in avstroogrske podmornice so motile pomorski promet zaveznikov v Sredozemskem morju in avstrijska mornarica je tičala, izvzemši nekatere sunke, v severnem Jadranu, v domačih pristaniščih. Nemško-turška mornarica se je morala omejevati zgolj na pomorsko vojevanje v Črnem morju proti Rusiji. Izkrcanju zaveznikov na Grškem se ni nihče ustavljal. Zavezniki so torej imeli najlepšo priliko, da svojo izkrcevalno akcijo popolnoma v miru pripravijo in to so v Solunu tudi storili brez znatnih izgub.

Kakšen položaj pa bi nastal, če bi se danes Angloameričanov polotila misel, da bi se skušali izkrcati na grškem obrežju ali pa bi hoteli stvoriti invazijsko mostišče nekje na Balkanu? Največji pomen pri takšnem poskusu bi danes imelo moderno letalstvo. Letalstvo ima kot predstraža vseh vrst orožja na takšnih sektorjih zelo velik pomen. V svetovni vojni so se centralne sile borile proti zaveznikom samo s podmornicami in minskimi zaporami, katere so polagale na morskih potih, po katerih so vozile sovražne ladje. Danes pa je, praktično vzeto, celokupen prostor vzhodnega Sredozemskega morja vključen v predstražo Osnih sil. Temu se ima Os zahvaliti predvsem zaradi položaja Italije, ki je zvezan z Grčijo in torej pomaga obvladati balkansko ozemlje. Tudi Albanija in Dodekanez s Kreto igrata tukaj veliko vlogo. Celotno vzhodno Sredozemsko morje je v dosegi letalskih oporišč in sile Osi ga s pomočjo letalstva popolnoma lahko nadzorujejo. Najdaljša letalska proga na tem področju znaša tja in nazaj komaj 666 km.

Vsako izkrcanje v Grčiji ali na Balkanu zahteva v prvi vrsti prevoznih ladij, katere bi lahko poslali Angloameričani z zapada skozi Sicilski preliv ali pa z jugovzhoda, t. j. iz Egipta, odnosno iz Port Saida. Ta pas leži pa med Sardinijo, Sicilijo in Severno Afriko, odnosno med Kreto in Rodosom ter je slej ko prej pod letalskim nadzorstvom Osnih sil. V vsakem primeru bi bile torej prevozne ladje izpostavljene napadom podmornic, ki so v imenovanih pasovih stalno na preži. Toda to še ni vse. Številni otoki in otočiči v Egejskem morju ter bogato razčlenjena obala Grške nudita podmornicam izborna zaklonišča, kjer se lahko zasidrajo tudi brzi čolni, čolni za polaganje min, lovci na podmornice itd.

Vse to ojačuje v nemali meri učinek utrjenega nabrežja v Grčiji in na Balkanu. Tako Grčija kakor Balkan sta močno pripravljena na defenzivno obrambo. In če bi se naposled izkrcanje številčno močnega sovražnika na kakšnem mestu tudi posrečilo, bi se mu Osne sile lahko takoj postavile po robu z notranjo strateško črto, ki je izvrstno pripravljena, poleg tega pa bi nudile za takšno obrambo vso potrebno pomoč tudi prometne žile, zlasti ceste, in slednjič, česar ne gre podcenjevati, terenske razmere sobče. Branilec te obale bi torej imel celo vrsto taktičnih pripomočkov pri rokah. Medtem ko bi Osne sile skrbele za to, da sovražnik ne more razviti svojih moči na ozemlju, kjer se je izkrcal, bi po drugi strani sodelovanje podmornic in letalstva gotovo učinkovito rešilo svojo nalogo in pokazalo, da se s takšnimi invazijskimi polzkusi ne izplača igrati.

Higienska pravila za poletne dni

Z nastopom poletnih dni se je približala doba novih nevarnosti za človeško zdravje. Znano je, da vročina pospešuje mnoge bolezni, ki se v hladnejšem letnem času ne morejo razviti. Posebno nevarno lahko postane poletje zaradi prehrane, ki je ljudem v tej dobi na razpolago.

Živila, ki jih uporabljamo za poletno prehrano, moramo hraniti vedno na hladnem. Zapomnimo si to pravilo! Tudi pri pripravljanju pijač moramo biti oprezni. Z vsemi živili smejo imeti opravek le zdrave osebe, ki morajo posebno paziti na snago. Zlasti pri otrokih velja paziti, da se pridno umivajo. Njih roke naj bodo vedno čiste, kajti o otrokih je znano, da ne pazijo posebno na čistočo svojih rok. Pred vsako jedjo si je treba roke dobro umiti. Če naj velja to pravilo za odrasle, je pozornost v tem pogledu pri otrokih dvakrat potrebna.

Poletje je doba sadja. Treba pa je paziti, da se s sadjem ne natrpavamo preko neke mere. Vsak sadež moramo, preden ga nesemo v usta, dobro umiti, kajti sadje se obira z rokami, ki morebiti niso vselej čiste, poleg tega pa se sadje preklada iz koša v koš in preden pride na trg menja neštetokrat prostor.

Tudi pri zelenjavi moramo biti oprezni. Nihče, ki kupi zelenjavo na trgu, ne ve, na kakšnem vrtu je rasla. Tudi če je zelenjava na videz sveža, s tem še ni rečeno, da je čista in popolnoma higienična. Vrtnarji zalivajo zelenjavo z nečisto vodo, kar samo na sebi še ni škodljivo. Vsako zelenjavo moramo zaradi tega pred začetkom uporabe temeljito oprati. Zelenjava postane za človeško zdravje prav tako nevarna kakor sadje, če ne prihaja iz čistih košar in čistih rok. Na površju sadežev in zelenjadnih listov se naberejo vsakovrstne glivice, ki lahko povzroče nevarne želodčne in prebavne motnje.

Mleko je seveda v prvi vrsti otroška hrana. Vendarle moramo tudi v ravnanju z njim biti previdni. Mleko, če ni pasterizirano, je treba v vsakem primeru zavreti. Mleko, ki pride s kmetov v mesto, je sicer lahko čisto in dobro, toda poleti postane za uživanje v sirovem stanju lahko zelo nevarno. V shrambi hranimo mleko na hladnem in mračnem prostoru. Zavreto mleko ne more nikoli škoditi, seveda pa ne smemo mleka nikoli piti na sadje. Zaužívanje sirovega mleka ni brez opasnosti.

Vsa živila so v poletju izpostavljena nesnagi muh in drugih živalic. Treba je torej skrbeti za to, da je mušje nadlege v shrambah in kuhinjah čim manj. Za borbo proti muham so na razpolago najrazličnejša sredstva, toda najboljše sredstvo, ki obenem nič ne stane, je snažnost. Zatirajmo muhe ne le doma, v kuhinji, shrambi in drugih prostorih, temveč tudi v skladiščih in drugod. Z mušjo nadlego izgine največja nevarnost okuženja, ki je posebno velika od poletja do jeseni.

Poravnaj čim prej zaostalo naročnino!

Veličanstvo Kralj in Cesar na obisku v nekem letalskem oporišču na matičnem ozemlju, kjer pregleduje nova letala

Gospe Trevnovi v slovo

»Dotrpela je dobra mati!« tako je roka usode zapisala v torkovi noči na zadnjem listu v knjigi življenja gospe Frančiške Trevnove, po domače Pirhove. Rojenice so ji ob rojstvu povedale, da bo delala od porajajoče se zore do umirajoče noči, ljudem pomagala, jih z vedro in prijazno besedo tolažila in se odpočila šele tedaj, ko jo bo mati zemlja sprejela v svoj objem.

Kdo je od Idrijčanov, kjer je bila doma, in Trnovčanov, kjer je imela svojo malo trgovino, ni poznal? Življenjepis gospe Trevnove ne bo zabeležen v zgodovini, pa bo v hvaležnih srcih velikega števila revnih ljudi, ki jim življenje skopo daruje svoje dobrine. Tem je ona velikodušno pomagala. »Meni se tako smilijo revni ljudje,« so bile večkrat njene besede in tedaj se je v njenih očeh marsikdaj utrnila solza.

Prav njej, ki je je bila sama dobrota, je življenje postalo zadnja leta trdo. Na starost, ko človek hrepeni po miru in počitku, ji je kruta usoda naložila breme zahrbtne in mučne bolezni. Vedeli pa so to samo tisti, ki so živeli v njeni bližini, kajti kljub bolezni je imela veselo in vedro besedo za vsakega. Tudi pela je rada in tedaj se je dvignila iz njenih od bolezni izmučenih prs pesem mladosti in vedrine. Telo je pešalo, srce in pogum pa sta ostala do zadnjega zdihljaja mladostna.

Ko smo se poslavljali od nje, je bila med velikim številom rdečih nageljnov, ki jih je imela v življenju tako rada. Pesem trnovskih fantov je preglasila zvok na njeno krsto padajočih grud zemlje, oči vseh so se zasolzile. K njenemu grobu bodo prihajali mnogi, ki jim je ona za življenja brisala solze, in se ji s cvetkami ali pobožno mislijo oddolžili za njeno dobroto.

Š. L.

Hišna protiletalska zaščita

Vsi hišni posestniki v ožjem nevarnostnem okolišu mesta Ljubljane so dobili pozive za gradnjo ali prireditev hišnih zaklonišč in za predložitev tozadevnih poročil in načrtov. Določeni roki so že potekli. Večina hišnih posestnikov je tudi že ugodila predpisom, ki so predvsem v njihovem interesu in v interesu stanovalcev. Zamudnike pa spet opozarjamo na naslednje:

»Glavna navodila za obrambo hiše pred sovražnimi napadi« je treba nabiti v veži vsake hiše na vidnem prostoru.

Zaklonišča je treba dokončno urediti in stalno vzdrževati v uporabnem stanju. Hišni gospodar ali upravitelj mora sam ali pa po za to določeni osebi skrbeti, da se zaklonišče pri vsakem letalskem alarmu takoj odpre, razsvetli ter pripravi voda in orodje za prvo pomoč, kolikor še ni pripravljeno.

Kjer so zaklonišča že pripravljena, je treba takoj namestiti predpisane napisne table in naslikati predpisane puščice (splošna navodila odstavek D).

Zaščitnemu oddelku mestnega poglavarstva v II. nadstropju kresije v Lingarjevi ulici št. 1, soba št. 43. je treba nemudoma predložiti izpolnjene obrazce B in načrte zaklonišč v treh izvodih. Tamkaj se dobe tudi vsa podrobnejša navodila in pojasnila.

V kratkem bodo tehnični organi pričeli s kontrolnimi pregledi na licu mesta ter bo proti onim, ki predpisov niso izpolnili, postopano po zakonu.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 8. julija: Zaprto (Generalka).
Petek, 9. julija, ob 19.: Nevesta s krono. Premiera. Red Premierski.
Sobota, 10. julija, ob 19.30: V Ljubljano jo dajmo! Zadnjikrat v sezoni. Izven. Cene od 12 lir navzdol.
Nedelja, 11. julija, ob 19.: Nevesta s krono.

*

A. Strindberg: »Nevesta s kronoc. Ta drama spada med pozna Strindbergova dela. V zgodbi o sovraštvu dveh dalarnskih kmečkih hiš je pokazala boj dobrega z zlim, ki se borita v človeku in njegovo ozko povezanost z naravo in njenimi dobrimi in slabimi prirodnimi močmi, pod katerih vplivom živi človek. V glavnih vlogah: Šaričeva, Danilova in Jan, Rakarjeva in Debevec. Igro je zrežiral in prevedel C. Debevec, scenska glasba: A. Balatka, scenograf V. Skružny starejši, načrti za kostume: J. Vilfanova. **Opozarjamo, da bo začetek te predstave že ob 19.**

OPERA

Četrtek, 8. julija: zaprto.
Petek, 9. julija: zaprto.
Sobota, 10. julija, ob 19.: Mrtve oči. Premiera. Red Premierski.

*

Sprememba opernega repertoarja. Zaradi obolelosti gospe Vidalijeve in Draga Čudna je onemogočena izvedba »Prodane neveste«, napovedane za danes za red Četrtek. Operno gledališče ostane danes zaprto.

Eugen D' Albert: »Mrtve oči«. Opera v enem dejanju s prologom. Liberto: H. H. Ewers in M. Henry. Prevod: Niko Štritof. Libreto obravnava zgodbo o dobrem pastirju in izgubljeni ovci. Dejanje se godi za časa Krista v bližini Jeruzalema na vrtu palače rimskega poslanca Arcesia. Osebe: pastir-Banovec, kosec-Dolničar, pastirček-Stritarjeva, Arcezij-Primožič, Myrtocle-Heybalova, Galba-Anžlovar, Arsinoa-Polajnarjeva, Marija Magdalena-Golobova, Ktesiphar-M. Sancin, Rebeka-Poličeva, Rut-Karlovčeva, Ester-Ramšakova, Sara-Šturmova, hroma žena-Škrjančeva, židje: Rus, Jelnikar, Humar, Gregorin, Perko. Dirigent: Samo Hubad, režija in scena: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, načrti za kostume: J. Vilfanova.

Ant. Adamič:

3

Spomini na leta pred potresom

Šola v predmestju

V pritličju so opravljali službo Verhovnikovi. (Glej spominsko ploščo na hiši). Na levo so bile naše stopnice, na desno njihova in naša klet. Dalje po veži si prišel skozi kuhinjo v dve obsežni sobi, na desno pa je bila nekakšna učilnica, nedeljska ponavljalna šola, kjer je cerkovnik prezimoval cerkveno grmičevje. Stara mežnarica, kakor smo jo klicali, je bila majhna, hudo energična ženica. Sin je pastirjeval v Trnovem, njegovo sestro Francko je poročil Benedek, cerkovnik, drugo, Ančko pa nadučitelj Letnar v Mengšu.

Naše stanovanje v prvem nadstropju je sličilo spodnjemu po vsem, le da smo imeli eno sobo nad kletjo več, in da je bila na desno res prava, še trivialna šola, kjer so se učili brati, pisati in računati pa mnogo molitvic. Vrh naših stopnic so bila vrata iz letev, hudo visoka. Ključavnice niso imele, pač pa fiksirni zapah. Na moč si se ukvarjal z odpiranjem, tujec pa je moral ali klicati ali pa oditi. Ta vrata smo otročad na materino jezo preradi puščali odprta. Na levo od vrat ali za vrati na levo smo imeli prav zajetno, več ko meter visoko kašto, kamor so preko poletja ali pa za zimo skrbno spravljali v štiri predale obleko, čevlje, klobuke, sploh vso za tisti čas nepotrebno robo. To gromozansko kašto so starši priviekli s seboj od nekod s kmetov, kjer so spravljali vanjo zrnje in kar so še prejemali za bero. Najbolj izdatna je bila bojda v Sv. Križu pri Leskovcu. Ženske da so znosile polne jerbase jajc, ki sta jih spečavala v mesto. Za vino sta imela visok sod, ki je bila nanj prislonjena lestev. Vrhan sod so ga jima nanosili po trgatvi. Mati je zvalila veliko krivdo na ta sod. »Preveč dobro je bilo, zato se ga je oče tako navadil. Veliko preveč se je nabralo te žlahtne bere!«

V mestu sicer ni bilo nobene bere, zato pa je v vsaki ulici najmanj po ena božja roka ustavljala slabotneže. Tudi oče se je tja zatekel, toda samo vsakega četrt ali pol leta, da si je malo privezal dušo ter se trenutno iznebil skrbi, kajti tudi pevci in pevke so mu delali skrbi: ali jih ni bilo k vajam ali pa so se mu izneverili in se udinjali drugam. Kolikokrat se je jadil nad orglavcem učiteljem Belarjem pri Sv. Jakobu, ali pa nad regensom chori A. Försterjem v Šenklavžu, češ da mu otimata pevce in pevke. Da pa je bila mera polna, je poleg vsega hudega še prav zgodaj domala oglušil in leto za letom se je globlje pogrezal vase. Kazal se je nebrižnega, ravnodušnega, kakor bi se bil že pobotal z usodo. Toda se ni! Zaradi izgube sluha je pa še svoje srce zaklepal. Prav nerad se je razgovarjal z ljudmi. V skrajni potrebi je nastavil roko na uho, potem pa le bolj kimal. Toda kadar mu je plemeniti sok pognal po žilah kri, se je ves izpremenil.

Kakor bi bil zamaknjen v nadzemski svet, se je smehljal in te sploh ni videl. Sumljivi ogenj v njegovih očeh je bil za mater nevarljivo znamenje; proti njemu se je takoj oborožila z najhujšim odporom ter z voljo, da ga pravočasno pogasi ali vsaj omeji ter prepreči vsaktero nesrečo glede dušnega pa tudi telesnega blagra. Pred vsem jo je naganjala skrb za denar, ki ga je vsak dan manjkalo pet soldov do groša. Premnogokrat je še pravočasno segla v njegov žep. Hm, toda ta ukrep kajkrat ni dosti zalegel, ker si je mož umel kaj preprosto pomagati. Kot gospodu mu zaupanja ni bilo moči omajati, pa če se je tudi varuhinja prizadevala, da bi mu ga. Zdihovala je in tarnala, mi otroci pa nismo videli prav nič spotikljivega ali kaj žalostnega v poglavarjevem obnašanju. Prav zares, večkrat smo se ga razveselili kot ne, kajti rad se mu je razvezal jezik, da je vedrega čela pripovedoval pisane dogodivščine iz vsega sveta, ker je mnogo bral. Pozorno smo sledili premišljeno izgovorjenim besedam, polnim živih prispodob in oblik. Kadar pa je opazil materino, od slabe volje nagubano čelo in hude oči, ki so sršele vanj z očitki in s srdom, je prenehal sredi besede, se dvignil ter šel, če že ne kar iz hiše, pa vsaj v šolsko sobo.

Ko pa je nekoč zopet taval po oblakih in ne po drsni cesti ter si je zlomil nogo, ga je tako presunilo, da se je zdržal več ko leto dni. Nas otrok ta srditi boj med enolično sivino vsakdanjosti na eni strani ter rožnatim obokom neba in srečnimi trenutki na drugi strani, ni nič prizadel. Mislili smo, da že mora tako biti in da je pri nas najlepše. Preveč se res nismo motili, saj smo dan na dan videli po cestah opotekajoče se duhove in razgrajače. Ljudje so se križali. Pri nas ni bilo niti sence tega. Poglavar je po nedolžnem svojem izletu delal pokoro kakor največji grešnik. Tedne je molčal, mesece se postil, s prstom je kazal na druge, češ, glejte jih grdobe...

Ne vem, ali ga je samo izkušala ali pa se ji je res že smilil; nekoč me je poslala k Jernejčku po četrt. »Za očeta«, ga je pomenljivo pogledala. Nejevoljen in s silno dvomečim pogledom na mater pa je porinil četrt daleč od sebe stran. Ni hotel. Svojski in trdoglav je bil; kadar se je njemu samemu zahotelo, a ne, kadar se je drugim... In tudi zapisano je, da je pot v pekel kar nastlana z vedno in vedno pregaženimi trdnimi sklepi, da se boš poboljšal! Po prestani pokori in postu je že naneslo, da je znova zagazil na to pot. Nekaj novih maš, praznik sv. Petra, župnikov god, ko so ga povabili, dovolj zapeljivih prilik za preizkušnjo trdne volje. Res, volja je dobra, a meso je slabo, žalibog.

Morala je biti ostra zima, da sta se za božič tudi oče in mati preselila v našo veliko sobo. Spali smo vsi vprek, jaz v spodnjem predalu visoke otroške postelje, nad menoj brat. Neke noči me sredi spanja zbudi obupen bratov krik: »Ne, ne, ne!« Mencal sem si oči, in kakor bi trenil, smo zatulili in zavekali za njim vsi na en glas. Planil sem pokonci in gledal, da bi videl, kaj je. Nočna lučka v jaslicah je motno plapolala, sence pastircev in pastiric so se na steni pošastno zibale, gibale, kakor bi hotele pobegniti, se skriti za hlevčkom, za cedrami in palmami. Glej ga — in tudi oče se je neslišno ko senca odločil od stene. »Mir!« je zagrmel nad nami, da smo se hitro potuhnili. Vendar pa sem slišal, da je mati plakala. Potem nas je pomirila, da smo spet zaspali. Brat Mile, ki je dan in noč živel v bujnih domišljijah, je drugi dan pripovedoval, da je videl, kako je oče s puško pomeril na mater. Menda pa se mu je samo sanjalo. Pa če bi puško tudi v roke prijel, bi z njo ničesar ne opravil, saj smo vsi vedeli, da nikoli ni bila nabasana, da je bila prazna kakor je bil votel tudi bratov strah.

Mater je še najbolj skrbelo orglanje. Kaj šola; — otroke je kar lepo poslala domov in jim naročila, naj pridejo drugi dan, češ, da je gospod učitelj bolan. Toda cerkev je nam dala velik del življenja, prostoren dom in še marsikatero drugo dobroto. Koliko je oče dobival za orglanje in petje, še mati nikdar ni zvedela in tudi ne, koliko mu je kanilo ob različnih svečanih prilikah. Mnogo ali kaj prida ni bilo, saj je pomanjkanje zevalo v družini vsak čas. Po tem smo tudi živeli: zjutraj kava, zvečer spet kava, opoldne pa kosilo, ki se ga mnogokrat tudi dotaknil nisem. Najpotrebnejše oblečeni, z zakrpanimi čevlji, vedno gologlavi in vse poletje bosi smo bili pravi pravcati predmestni, proletarski otroci. Očetu je bilo vseeno, kako smo bili opravljeni. Materi je odrinil ob mesecu večji del mesečne plače, pa prav vso skrb za družino. Medtem ko je bila šola dva, tri dni zaprta, pa je šolmašter svoje orglarske dolžnosti vedno točno in vestno opravljal. Le predobro je vedel, da zanj ni nobenega nadomestila. Ker je moral na pedale samo ob nedeljah in praznikih, je bila zanj samo ena nedelja opasna; preden je prišla druga, se je že davno vse pomirilo in uravnovesilo. Najbolj kočljivi, skrbi polni so bili mrzli advent, velika noč in potem večeri, ko so imeli pevske vaje.

Pevske vaje! Tudi črhniti nismo smeli, kadar so se urili; v kuhinji smo čepeli in pobožno poslušali. Čut za ubrano in lepo petje nam je bil v krvi; zato smo že tedaj opredelili vse pevce po njihovi sposobnosti ter po vrednosti glasu. Mala, grbasta Selanova Liza je zgrešila le redkokdaj pravi glas, toda njen sopran je bil

Kronika

* **Novi nemški poslanik pri papežu.** V ponedeljek 5. julija je sveti oče Pij XII. sprejel novega nemškega poslanika pri Vatikanu barona Weizsäckerja, ki je izročil papežu poverilnice. Novi poslanik je ob tej priložnosti nagovoril sv. očeta v nemškem jeziku in tudi papež mu je odgovoril v nemščini. Nato je papež povabil barona Weizsäckerja v svojo knjižnico, kjer sta se nekaj časa razgovarjala.

* **Milijon lir za dobrodelne namene.** Duce je sprejel te dni senatorja Monteferinaleja, predsednika »DD Cogne«, ki mu je poročal o uspešnem razvoju podjetja »Cogne« in je ob tej priliki izročil Duceju milijon lir, s pripombo, naj razdeli denar po lastnem preudarku. Duce je razdelil vsoto takole: bolnišnica »Maria di Piemonte« dobi 200.000 lir, delavske družine pohabljencev in padlih podjetja »Cogne« prejmejo 100.000 lir, prav toliko prejmejo družine padlih v Aosti ter Imuli. Po 25.000 lir prejmeta zavoda »Principe di Piemonte« ter Združenje padlih letalcev. 200.000 lir dobi bolnišnica Aosta, 100.000 lir porodnišnica in otroška bolnica v Aosti, 100.000 lir GIL v Aosti, sportna društva v Aosti pa prejmejo 50.000 lir.

* **Letina svile v Italiji.** Že v prvi polovici junija so v Italiji pobrali prve kokone, ki so jih spredle sviloprejke. Po vesteh iz krajev, kjer je svilogojstvo najbolj razvito, bo letošnja letina kokonov prav dobra. Vlada pospešuje vsa prizadevanja svilogojcev s tem, da propagira čim intenzivnejše nasajanje murv, ki dajejo listje sviloprejkam za hrano.

* **Industrija, žetev in mlatev.** Rimska vlada je izdala odredbo, da se za vojno proizvodnjo nevažna industrijska podjetja lahko zapro za 2 do 3 tedne, če so delavci voljni pomagati pri nujnih poljskih delih, to je pri žetvi in mlačvi. Po 2 do 3 tednih bodo industrije lahko obnovile svoje delovanje.

* **Kaj je prepovedano imeti v zakloniščih?** Prefekt pokrajine Trieste objavlja, da je v zakloniščih proti letalskim napadom prepovedano imeti kakršnekoli količine olja, petroleja in sveč. Kdor bi se ne držal teh predpisov, bo kaznovan z denarno globo.

* **Pošten natakar.** Natakar Giuseppe Merkel, ki je uslužben v restavraciji Barvini v Abbazzii, je našel pod mizo 21.000 lir poleg dokumentov nekega gosta, ki je živel v hotelu Palme. Merkel je takoj poiskal osebo, ki je izgubila dokumente in denar ter ji izročil najdbo v celoti.

* **Pri kopanju je izgubil prstan za 60.000 lir.** Posestnik Carlo Zenardi iz Castelmasse pri Rovigu se je šel kopat. Stopil je v vodo, ko pa se je vrnil na kopno, je opazil, da je med kopanjem izgubil dragocen prstan, vreden najmanj 60.000 lir. Za najdbo prstana je obljubil precejšnjo nagrado in našlo se je več mladeničev, ki so začeli iskati izgubljeni predmet na peščini in v morju, vendar brez uspeha.

* **Srečen padec.** Iz San Rema poročajo o naravnost čudežnem padcu, ki se je primeril 3 letnemu dečku Tulliu Da Cremi. Deček se je nagnil preko balkona na dvoriščno stran, izgubil ravnotežje ter padel iz višine sedem metrov na tla. Domači so bili prepričani, da se je fantek ubil. Ko so ga pobrali, so videli, da je pri padcu dobil samo rahle praske.

* **Pri snemanju gnezda ga je ubil električni tok.** V Milanu se je povzpel 14letni učenec Andrea Mazzoni na električni drog, da bi snel gnezdo, ki ga je opazil v krošnji bližnjega drevesa. Pri plezanju pa se je po nesreči dotaknil električne žice visoke napetosti in tok ga je ubil, da je padel mrtev na zemljo.

* **Profesorje je hotel podkupiti.** V Ferrari sta prejela profesorica Angolina Piva in profesor Mario Pedrina, ki poučujeta na tehničnem zavodu »Vincenzo Monti«, pismo, ki ga je pisala ena in ista roka. V obeh pismih so bili podatki glede nekega učenca, poleg podatkov pa je bil vsakemu pismu priložen še bankovec za 500 lir. Dijak, zaradi katerega je bil izvršen poskus podkupljenja, pohaja v tečaj za geometre. Profesorica in profesor sta izročila pisma in denar pristojni oblasti, ki je izsledila pisca v osebi 67letnega Pietra Maranija. Mož je pri zaslišanju izjavil, da je hotel profesorje prositi, naj njegovega sina ocenijo kolikor mogoče milo, da bo lahko napredoval v višji razred.

* **Obsojen ljudski škodljivec.** V Rimu so pristojni organi prijeli zelenjadarja Alfonsa di Stefana, ki si je nedavno nabavil 90 kg prvovrstnega medu, katerega pa ni prodal v celoti. 65 kg medu je skril, da bi ga vnovčil po višji ceni. Zaradi tega je prišel pred sodišče, ki ga je obsodilo na tri leta ječe in 5000 lir globe.

IZ LJUBLJANE

u— **Spet močni nalivi.** Komaj smo se z vremenom malo pohvalili, se je spet spridilo. Ves junij nismo imeli pravega sončnega vremena. Minila pa je tudi že skoro prva tretjina julija, vreme pa se še vedno ne more ustaliti. V torek proti večeru je začelo znova rahlo deževati, včeraj dopoldne pa smo imeli pravi naliv. Barometer še ne napoveduje izboljšanja. Zračni tlak je v torek začel naglo popuščati, tako da smo v sredo zabeležili po dolgem času najnižje stanje barometra 725.5 mm. Kljub dežju se ozračje ni preveč ohladilo. Najnižja topota včeraj zjutraj je znašala 17.8° C, v torek čez dan pa je živo srebro v termometru zabeležilo najvišje stanje 28.7° C.

u— **Ne žvečite trave in listov.** Mnogi ljudje imajo grdo navado da na sprehodih trgajo travo in liste, ki jih devljejo v usta in žvečijo. Ta stvar pa ni brez nevarnosti. V listih čitamo, da so na travah neke vrste glive, ki se med zobmi, na jeziku, ali v vratu hitro množijo in povzročajo hude otekline. Na obolelih mestih postane koža modro-rdeča. Po kratkem času koža poči in se naredijo čiri. Zdravljenje je težavno, zlasti če bolezen napada tudi pljuča. Ljudje naj zato bodo previdni in naj ne žvečijo trav in listov.

u— **Sprejemni izpit na III. moški realni gimnaziji v Ljubljani** bo v ponedeljek 26. julija in v torek 27. julija ob 8. zjutraj. Učenci naj se zbero v pritlični avli in prineso s seboj vse pisarske potrebščine razen papirja, ki ga bodo dobili v šoli. — Ravnatelj.

u— **Počitniški tečaji za tuje jezike v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2,** pričnejo ta teden. Čas pouka po želji v začetnih in naprednejših oddelkih. Najuspešnejša učna metoda. Istočasno otvarjamo nove tečaje **knjigovodstva in stenografije** za začetnike in sposobnejše. — Informacije in vpisovanje dnevno do 19. ure.

u— **O vrtovih in vrtni umetnosti.** Nova ing. Jegličeva knjiga je vzbudila mnogo zanimanja. Vsebina je tehtna in bogata, tekst se odlikuje z močno, jedrnato besedo, učinkovite so tudi mnoge lepe slike. Cena 36 lir. Dobiva se v vseh knjigarnah. Zalogo ima knjigarna Žužek v prehodu nebotičnika.

u— **Islandski ribič** je najboljši roman znanega francoskega romanopisca Pierre Loti-ja. Pisatelj slika z živo besedo zanimivosti pomorskega življenja, opisuje pestrosti eksotičnega življenja in mojstrsko obravnava problem ljubezni in ženske zvestobe. Znameniti roman je prevedel v slovenščino g. **Vladimir Levstik** in je delo pravkar izšlo v založbi **knjigarne Tiskovne zadruge, Šelenburgova 3.**

u— **Učite se strojepisja! Novi strojepisni dnevni in večerni tečaji — eno-, dvo- in trimesečni** se pričnejo v ponedeljek 12. julija. Desetprstna učna metoda. **Specialna strojepisna šola:** Največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. — Pouk je dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Posebni tečaj tudi za stenografijo. — Učnina zmerna. — Informacije in prijave: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Važno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje stenografije in strojepisja,** ki sta najvažnejša praktična predmeta, potrebna v vsakem poklicu. Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji se pričnejo v ponedeljek 12. julija. — Učnina je zmerna. — Informacije daje in sprejema prijave ta teden: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Pouk modernih jezikov. — Turjaški (Novi) trg 5. V 3 mesecih se lahko hitro** in praktično naučite raznih jezikov **(ital., nem. itd.).** Dopoldanske, popoldanske in večerne ure. Priporočljivo za **dijake** in ostale, ki hočejo pametno izrabiti letošnje počitnice. Poučujemo tudi **stenografijo, knjigovodstvo, trg. računstvo in korespondenco. Prijave** še do 15. julija od 8. do 10. in 14. do 16. ure: **Turjaški (Novi) trg 5.**

u— **Licitacija zapadlih predmetov** bo v ponedeljek dne 12. julija t. l. ob 15. uri v Mestni zastavljalnici na Poljanski cesti št. 15.

u— **Nesreče.** V torek so sprejeli v ljubljansko bolnišnico spet več ponesrečencev. Razen ene starke je iskala zdravniško pomoč zaradi nezgod sama mladina. 8-letna hčerka posestnika Ana Smrekarjeva z Javorja si je pri padcu zlomila desnico. Isto poškodbo ima 3-letna hčerka kurjača iz Logatca Jožefa Mihevčeva, ki je padla po stopnicah. Pri obiranju lipovega cvetja je padel z drevesa 12-letni sin delavca Edvard Ileršič z Unca. 4-letni sin trgovskega poslovodje Milan Radelj iz Ljubljane se je pri padcu potolkel na glavi. Pod voz je padel in dobil notranje poškodbe 4-letni sin delavca Janez Kavčič iz Tomačevega. 80-letna žena čevljarja Neža Bizjanova iz Ljubljane pa si je pri padcu zlomila levico.

Spodnje Štajersko

Zborovanje županov. V slavnostni dvorani okrožnega doma v Celju je bil dne 2. in 3. t. m. vsakomesečni službeni apel celjskega okrožnega vodstva, obenem pa zborovanje županov. Navzoči so bili vsi okrožni uradni vodje, krajevni skupinski vodje, župani in referenti deželnega urada in orožništva. Govoril je najprej okrožni vodja, ki je pohvalil prebivalstvo za lep uspeh pri cestni zbirki, potem pa je očrtal zunanjepolitični in vojaški položaj. Nato so uradni vodje razpravljali o aktualnih vprašanjih.

Šolanje v Gornji Radgoni. Delovno politični urad štajerske domovinske zveze je te dni sklical krajevne uradne voditelje in obratne zaupnike okrožja Ljutomer k dvodnevnemu tečaju v Gornji Radgoni. Udeleženci so se v številnih referatih imeli priložnost seznaniti z delovno-političnimi vprašanji, poklicno vzgojo, mladinsko zaščito in drugimi aktualnimi stvarmi. Za zaključek je govoril okrožni vodja inž. Nemetz o spodnještajerskih političnih vprašanjih.

Sestanki obrtnikov. Junija so bili v Št. Jurju, v Vojniku, v Šmarju pri Jelšah in Laškem sestanki obrtniških mojstrov, pomočnikov in učencev. Govoril je vodja delovno-političnega urada Lenz.

Novi grobovi. Po kratkem hudem trpljenju je na Pobrežju umrla 79-letna zasebnica Ivana Majerjeva. V Ljutomeru je v 52. letu starosti umrl veleposestnik in lastnik žage, mlina in opekarne, Franc Schitek, na Koroški cesti v Mariboru pa je preminila 52-letna zasebnica Marija Markova.

Ljudsko gibanje v Slovenski Bistrici. Na stanovskem uradu v Slovenski Bistrici so v prvi polovici letošnjega leta zabeležili: 99 rojstev, med njimi 50 dečkov in 49 deklic, 23 porok in 37 smrtnih primerov, izmed katerih je bilo 13 moških in 24 žensk.

Iz Žalca poročajo, da je bil konec junija v kinodvorani velik apel, ki ga je vodil krajevni skupinski vodja Steinböck. Dajal je smernice za življenje. Nato je imel predavanje o programu narodno-socialistične stranke Karel Geissler. Potem je bilo zborovanje žen, ki so razpravljale o vkuhavanju in o tekočih zadevah. Uradna voditeljica se je zahvalila vsem za povabilo ranjencev iz vojaške bolnice v Novem Celju.

Hrbtenico si je zlomil. V Sv. Marku niže Ptuja stanujoči 42-letni tovarniški delavec Franc Stumberger je bil zaposlen pri spravilu mrve. Po nesreči je padel z voza, naloženega s senom, in si zlomil hrbtenico. Hudo ranjenega so reševalci iz Ptuja prepeljali na vseučiliško kliniko v Gradcu.

Nesreče. 55-letna Ida Goričanova s Tezna pri Mariboru je padla tako nesrečno s kolesa, da si je pretresla možgane. 10-letni učenec Stanislav Mustar iz Lajteršperka si je po neprevidnosti zabodel nož v oko. Na cirkularki si je poškodoval levo nogo 47-letni mizar Anton Zamuda. 8-letna učenka Greta Šilčeva iz Spodnje Nove vasi se je ponesrečila pri mlatilnem stroju, ki jo je pograbil za desno roko in ji jo odtrgal. Ponesrečence so pripeljali v mariborsko bolnišnico.

V neki italijanski tovarni za izdelovanje letal: montažne dvorane

Iz Hrvatske

Promocije na zagrebški univerzi. Zadnjega junija so bili promovirani med drugimi za doktorje prava Milan Hrovat in Magda Frankova, za doktorje medicine Ljudmila Brolihova, Janez Vrtnik in Alojzij Briški, za doktorje živinozdravništva pa Rudolf Rede, Rudolf Brnčič in Albert Frank.

Žetev pšenice na Primorju. Iz Metkoviča poročajo, da je žetev pšenice ob Neretvi končana. Po izjavi kmetov je bil ponekod pridelek dober, drugod pa spet slabši. Zlasti na njivah, ki jih je prizadela jugovina z dežjem, ko je pšenica cvetela, so pridelali manj pšenice. V splošnem se lahko reče, da je pridelek pšenice zadovoljiv, le površina rodovitne zemlje je premajhna, da bi mogla prehranjevati prebivalstvo.

Dober pridelek krompirja. Hrvatski listi poročajo, da so izgledi za dober pridelek krompirja povsod najboljši. Na mnogih krajih že kopljejo novi krompir.

Ustaško odposlanstvo na Slovaškem. Že nekaj dni se mudi na Slovaškem odposlanstvo ustašev pod vodstvom Božidarja Kavrana. Goste je sprejel tudi notranji minister Mach.

Smrt starega častnika. Na Mirogoju v Zagrebu so pokopali upokojenega polkovnika Ivana Čačiča-Drinogojskega. Po dolgi in težki bolezni ga je smrt pobrala v 83. letu življenja. Pokojnik je bil pokopan z vojaškimi častmi.

Škofa Langa nameravajo proglasiti za svetnika. Na zadnji skupščini uprave Doma škofa Langa v Zagrebu je bilo iz poročil odbora razvidno, da je bilo delo usmerjeno v tri smeri: skrb in briga za dekleta, hišne pomočnice in delavke, društveno delo in prizadevanje za proglasitev škofa Langa za svetnika.

Srednješolci o komunizmu. Pred dnevi je izšla v Zagrebu iz tiska knjiga, v kateri je zbranih 14 najboljših dijaških nalog o komunizmu, ki so bile nagrajene. Odziv učencev za nagradno tekmovanje je bil, kakor poroča »Nova Hrvatska«, zelo velik. Knjiga ima naslov »Novo pokolenje in komunizem«.

Razstava »Dnevi hrvatske knjige« podaljšana. Zaradi velikega uspeha razstave »Dnevi hrvatske knjige«, je glavno ravnateljstvo za prosveto sklenilo podaljšati prireditev do 11. julija. Letošnja razstava »Dnevi hrvatske knjige« je dosegla ne samo velik materialni, ampak tudi moralni uspeh.

Prvi zdravstveni podčastniki so končali šolo. Konec junija so absolventi zdravstvene podčastniške šole v dvorani Delavske zbornice v Zagrebu priredili akademijo. Prireditve so se udeležili številni častniki in podčastniki, pa tudi mnogo meščanstva. Absolventom je dejal v nagovoru prof. Šafar med drugim: »Hrvatski borci vas pričakujejo in njihova hrabrost se bo še podvojila, ker vedo, da so z njimi neustrašni in vedno pripravljeni sanitejci. Kar je materi otrok in duhovniku oltar, naj bo vam ranjeni vojak.«

Gutenbergova proslava. Hrvatska zveza grafičnega delavstva je v spomin na izumitelja Johana Gutenberga imela v nedeljo v malem gledališču v Zagrebu svečano proslavo. Na sporedu so bile pesmi in glasbene točke, ki so jih izvajali pevska zbora in godalni orkester grafikov.

Naraščanje povodnega prometa. Zunanja trgovina se je začela vedno bolj usmerjati na vodno pot po Donavi, Dravi in Savi. Lani so v Zemunu natovorili 409.000 ton, v Sisku pa 87.000 ton.

Novo kopališče v Petrinji. Na Kolpi v Petrinji so v teku zaključna dela v novem kopališču. Kopališče je moderno in ima tudi prostor za sportne igre. Za gradnjo je mnogo prispevala tudi država.

O varaždinski vojaški godbi je poslal uredništvu »Nove Hrvatske« stotnik Stjepan P. pismo, v katerem omenja dogodek iz njenega udejstvovanja, ki je vreden zabeležbe. V pismu pravi častnik, da je po zavzetju Harkova, oktobra leta 1941., kjer je sodeloval tudi hrvatski polk, varaždinska vojaška godba takoj priredila promenadni koncert pred štabom polka v Moskovski ulici. Stotnik zaključuje svoje pismo: »Popolnoma naravno je, da je to izzvalo pri prebivalstvu veliko zanimanje, kajti ljudje niso mogli razumeti, da vojska takoj po borbi prehaja v mirnodobsko življenje. To je bil zgodovinski dogodek, ker je prvič v ukrajinskem mestu nastopila hrvatska godba in so napevi hrvatskih koračnic in pesmi veselo odmevali po ulicah Harkova na to lepo jesensko sončno nedeljo.«

Zagreb ima 14 avtobusnih prog. Te proge so: Zagreb—Samobor—Bregana, Zagreb—Pisarovina—Pokupsko, Zagreb—Velika gorica—Orle, Zagreb—Bistra—Veliko trgovište—Pregrada, Zagreb—Marija Bistrica, Zagreb—Oborovo, Zagreb— Sv. Ivan Zelina, Zagreb—Klanjec, Zagreb—Sljeme, Zagreb—Vina gora, Zagreb—Dolja Stubica, Zagreb—Čazma, Zagreb—Čučerje in Zagreb—Varaždinske toplice. Razen teh prog so še tri mestne avtobusne proge, ki prevažajo potnike na področju Zagreba.

Velika ljudska veselica je bila preteklo nedeljo na zagrebškem Maksimiru. Sodelovali so znani hrvatski umetniki in vojaški pevski zbor ter godba. Vstopnina, ki so jo pobirali je bila namenjena v prid siromašnim družinam borcev.

Odpremni delavci dobe službene čepice. Z dogovorom med delavsko zvezo in združenjem carinskih posrednikov je bil dosežen sporazum, da dobe vsi odpremni delavci svoje službene čepice. Stalni delavci bodo imeli na čepici črke OR (odpremnički radnik), začasni delavci pa črke OPR (odpremnički prigodni radnik).

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 8. julija 1943-XXI

7.30 Pesmi in napevi — 8.00 Napoved časa, poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Komorna glasba — 13.00 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Prenos za Nemčijo — 14.00 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec: Lahka glasba — 15.00 Poročila v slovenščini — 17.00 Napoved časa, poročila v italijanščini — 17.15 Venček pesmi — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20.00 Napoved časa, poročila v italijanščini — 20.20 Pripombe k dogodkom — 20.40 Lirična prireditev družbe EIAR: Cilea, Gloria; v odmoru: predavanje v slovenščini — 22.30 Pisana glasba — 22.45 Poročila v italijanščini.

piskav, rezek, razklan. Prav ugodno pa sta se ujemali s stasito, visoko Beličevo Marijo, ki je imela poln, mehko doneč glas. Ta lepa dona s srčastim, tizianskim obrazom je bila pravo nasprotje svoji bledolični sestri Ani, bolehnemu, hudo pobožnemu bitju. Če ni šepetala v molitvi, je pela, to se pravi, odpirala je sama usta, iz katerih pa nikdar nisi slišal glasu. »Tiho poje«, bi dejal rajni profesor Svetina, ki si je umišljal, da se »tiho« sploh ne da peti. Ana je pela drugi glas ali alt, kakor njena sopevka, gospa Zalarjeva, že starejša, vedno vesela ženska in mati več otrok. Medtem ko so se o povzdigovanju Liza, Beličeva ter njena prosojna sestrica kar krušile na tla ter se skesano trkale na prsi, se je Zalarica kar enkrat pokrižala za dvakrat, in že tiščala note pred svoj nos, kajti bila je hudo kratkovidna. Močan, vreščeč njen glas je mnogokrat preglasil vse druge. Doma je delala odeje za denar Z dobrodušno, vedro ženo se je naša mati kajkrat zaupno posvetovala; druga drugi sta potožili svoje skrbi in tegobe. Zalarjeva gospa je vedno trdila, da brez petja ne bi mogla živeti, tako ga je ljubila...

O adventu, v ledenih jutrih pred božičem so se pevci včasih oglasili pri nas v kuhinji, da so se malo odtajali. Naletelo je, da jim je mati zamogla zavreti malo čaja. Joj, kako je čaj ugajal Zalarici! Ob vsaki taki priliki je poudarjala: »Ob čaju se dobi fine misli«.

Od moških pevcev se spominjam nekega Grailanda, pritlikavega, suhljatega možica z mogočno, barbirsko grivo in s ščipalnikom, ki si ga je vedno popravljal na grebenastem nosu. Dobri basisti z nizkimi glasovi so bili vitki Žužek, večni študent iz Velikih Lašč, učitelj Mežan z gromkim, a bolj telečjim basom, in naposled Cesarec, tršat, krepak možak s kozjo brado. Ta je bil stalen in zvest in ki je res umel dajati svojemu glasu moč ino veljavo; tako je hreščal in pritiskal, da je pregrčal vse, celo orgle. Ali se še spominjaš, kako krepko je zadonelo, ko je ubral solo v božični: »Že počiva vsa narava...«? Pevci so prihajali, odhajali, nove zvezde so se pojavljale in spet utrinjale. (Tako je oče odkril neko sopranistko, Verhunčevo, pozneje češčeno pevko dunajske dvorne opere. Tudi stari operni pevec Rus je poromal po njegovem priporočilu v Djakovo za solista v nadškofijsko katedralo, kjer je živel veliki mecen Jos. Juraj Strossmayer).

Kaj je privabljalo pevce na naš kor? Ne toliko čast ko mesečna nagrada treh do petih goldinarjev. Cesarec se je vedno branil denarja, a ga je tudi vedno spravil v žep. Z leti je nastal lep cerkveni zbor, v katerem je še prav mlada pela ena mojih sester in pozneje še brat Dore, ki se je poskušal tudi že na pedalih, kajpak samo ob delavnikih v prazni cerkvi. Prav tako je kot fantek žgolel na koru tudi Črnko Viktor iz Žirovčeve hiše, kasneje mnogokrat slavljeni tenorist, ki mu pevska žilica še dandanes ne dá miru.

Župnik Malenšek ni skoparil, in rad, srčno rad je dal, da je bilo, kakor praznovanje župnega patrona sv. Petra kar moči sijajno in veličastno. Potrkavali so, streljali z možnarji; v cerkvi pa je tedaj pobožni župnik med bučanjem orgel, tromb in tub ter mogočnega zbora molil in klical svojega ljubljenega Boga, ki se mu je poln vere ter otroške vdanosti globoko klanjal v pas. Za čast in slavo božjo ni štedil, temveč je žrtvoval denarce tudi za vojaško godbo, kar je bilo za vse mesto velik dogodek. Joj, takrat so očeta obdajale skrbi, kajti pogoditi se je moral z godbo, najeti še nekaj dobrih pevcev, tudi pevk, preskrbeti orkestralno mašo z glasovi, tudi za godce, naučiti pevce in voditi izkušnje. Generalka je bila v cerkvi, dan pred praznikom. Ker je bil sam za vse, ni mogel biti vsemu kos. Za začetek je že lahko dal znamenje z roko, potem pa se je z vsem životom samo zibal in migal, da bi vsaj pobliže izrazil to, kar kapelnik s taktirko in z miniko svojega obraza. Po vsakem končanem delu maše si je z robcem otrl znojno lice, proti zboru pa se je nasmehnil samo s polovico obraza, druga stran mu je bila kakor otrpla. Le čemu se je tolikanj mučil, ko posebno prav vsi muzikantje nanj niti gledali niso, a tudi niso mogli, saj jih je bila zaradi velikega števila večina skritih za desnim vogalom orgel. Res pa je spet, da so se najrajši zmedli pevci, godbeniki nikdar. Ko pa je organist bolj in bolj izgubljal sluh, so napravili tako, da je vodil petje in godbo ali boljši pevec ali godbenik.

Nekoč je najel znane mestne, zelo slavljene pevce, kakor Paternostra, Štamcarja, Dražila, Medena in ne vem koga še. Vsa imena so bila prav zelo v číslih, zato so šla od ust do ust. Zgodilo pa se je, da vojaška godba ni utegnila, ker je morala z vojsko na vaje. Velika zadrega! Oče je stikal za muzikanti po vsem mestu. Le-ti so bili tiste čase redko posejane božje cvetke. Naposled se mu je vendar posrečilo, da jih je dobil, združil in povezal med seboj. Bilo je nekaj že odsluženih mož ter nekaj mladih, upa polnih dijakov. Med poslednjimi je bil tudi neki Mühleisen svetlomodrih oči in lic, rdečih ko iz terakote. Njegovemu sluhu ni godilo, zato se je vedno ustavljal ter kazal sosedu z lokom preko svojih gosli na note. Kadar je sviral, je vlekel lok z zanosom in sukal glavo, da so se mu vsipali ognjeni lasje kar tako po čelu. Stoječ pri vhodu na kor — bila je ravno glavna skušnja — sem občudoval Nemca in kar oči nisem mogel okreniti od njega. Zahotelo se mi je in kar šinilo je vame; popadla me je želja po očetu, ki je sedel za orglami. Premeril sem pot, ne mimo, ampak pod pulti, se priklonil, zagnal, a že sem spodnesel pult, in ravno temu rdečelascu! U, kako me je popadel z obema rokama za lase, me dvignil, zasukal na levo, na desno, brcnil ter me napodil s kora! Oče se je na polovico obraza namrdnil ter me prav grdo zatajil.

Kljub vsem oviram in težavam je prišlo drugi dan k veliki maši toliko meščanov, da je bila cerkev do zadnjega kotička natrpana.

Zdajci se spet spomnim zime in božiča. Po navadi je že prav zgodaj nabrskalo snega, ga nasulo toliko, da smo ga gazili do pasu. Mnogo je bilo dela s kidanjem in posipanjem potov. Ves ta posel je moral opravljati cerkovnik Janez, ki je bil poročil lepo hčer cerkovnikove, Vrhovnikove vdove. Mladi pri mežnarjevih je bil tih, skromen, uslužen človek, ki ni nikdar imel klobuka na glavi. E, obilo dela je imel in še več potov pri tako razsežni župniji, kakor je bila tiste čase šempeterska. Ali naj naštejem vse njegove naloge? Čistil je cerkev, zvonil s štirimi zvonovi v desnem stolpu, spremljal poslednjo popotnico, največkrat peš, in vsako jutro je ministriral, tudi po večkrat. Bil je zelo močan človek. Naši so dejali, da je zavoljo tega tak korenjak, ker vedno mlati kruh, kajti kruh dá moč. Zaradi večnega ministriranja in klečanja na mrzlem kamnu pa si je navzlic obilnemu uživanju kruha nakopal hudo bolezen v kosti, ki ga je vrgla in obdržala po več tednov na postelji. Skrbeti je moral tudi za hostije, ki so jih napekle ženske, največ stara mati. Skrbno je hranila ostrižke od velikih hostij za darovanje pri maši in malih za obhajilo. Bili so prav posebno zaželena, hrustava testenica, s katero nas je nagradila, kadar smo pomagali zvoniti, pometati cerkev ali pa stepati težke preproge izpred oltarja. Ko jagnje beli, mlečni ostrižki so se kar sami stopili v ustah. Take dobrote se ne preobješ nikoli!

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetо trošarino):

1. **Kruh** iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna **pšenična moka** 2.70 lire; enotna **koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadni 2.70 lire; **fižol** 6 lir za kg.

2. **Jedilno olje** (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** soljena 19 lir za kg; **mast** 17 lir za kg.

3. **Kis,** 4% vinski 6.35 lire za liter.

4. **Mleko** 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.

5. **Sladkor:** sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.

6. **Mehka drva,** razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; **trda razžagana drva** 40 lir za stot; **enotno milo,** ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

Kupujte svoje potrebščine pri naših oglaševalcih!

Jangcekiang

V gorski verigi Tangla, na vzhodnotibetski visoki planoti, izvira največja kitajska reka, v višini 4992 m. Šest sto kilometrov daleč jo imenujejo potujoči pastirji in lovci »Murusu«, »Vodovje z vijugami«. V gorskem svetu pokrajine Sečuan doseže staro kitajsko ozemlje, skozi divje soteske in kamenite doline si krči pot in odlaga v tihe tolmune lesketajoče se kepe in z zlatom pomešan pesek. Ribiči in pustolovci ga tukaj ne imenujejo zaman »Kinšakiang«, »Reko zlatega peska«.

Pri Ičangu pridere veletok v pokrajino široko oblastih gričev, da se potem v obalni ravnini razširi v 40 km široko delto. Pred tem izlivom je njegov glavni tok 7 kilometrov širok, a pri Vusungu izliva vsako sekundo 22.000 kubičnih metrov vode v Vzhodnokitajsko morje. Tucati pritokov povečujejo njegove vodne mase, tako Jalung, Min, Vu in Siang, da imenujemo samo najvažnejše. V celoti odvaja Jangcekiang vodovje s površine 2 milijonov kvadratnih kilometrov in se dotika ali prečka vse važnejše kitajske pokrajine, skalnata gorovja kitajskega severozapada, gorovja Sečuana, rodovitno Rdečo kotlino, ki leži ob njenem robu mesto Čungking, dalje s prhlico bogate predele Hunana in Hopeja, neizmerne prostranosti na severu Kiangsija in končno naplavinsko ozemlje ob ustju.

Neskončno daleč se širi Dežela sredine in njene daljave so videti zavoljo pomanjkanja jezdnih in tovornih živali, ki je za Kitajsko značilno, nepremostljive. Toda veliki rečni sostavi ji pomenijo pot in cesto, zlasti pa Jangcekiang, ki se pretaka skozi deželo od zapada proti vzhodu in veže vse važnejše predele. Že od pamtiveka predstavlja zato ključ do Kitajske in kdor obvladuje dolino Jangcekianga, dolino Velike reke, obvladuje kratkomalo Kitajsko sploh.

Zato se v tej deželi že od sive davnine vedno znova vnemajo boji za rečne doline, zlasti pa za to dolino. Tu so jezdeci mongolskih kanov napajali svoje zmršene konje, mandžujski vojščaki s kitami na glavah so taborili ob njegovih bregovih, a tudi vse državljanske vojne na Kitajskem so se odločale s posestjo doline Jangcekianga.

Že v legendarno davnem času dinastije Čav se je ob bregovih Jangceja ustvarilo kitajsko vodno pravo, ki je dajalo vsaki družini v obrečnih občinah po številu njenih članov pravico do izkoriščanja vode. Pod dinastijo Čin je doživelo vse kitajsko življenje globoko spremembo v zvezi z reko. Vaške občine so izgubile odločilno oblast glede vode, cesar sam si je pridržal moč, da je vodne pravice oddajal »vodnim vitezom« in »rečnim baronom« kot svojim pooblaščencem in fevdnikom. Odtlej so imeli plemenitaši vaščane kot tlačane v svojih rokah. Kitajska je postala fevdalna država, jedro plemenitaškega sloja pa so bili vodni baroni Jangcekianga. Cesarji iz dinastije Sung so mogli naraščajoča poželenja te visoke kaste paralizirati le na ta način, da so pozvali kitajsko vas na svojo stran in ji v plačilo za njeno pomoč znova podelili vodne pravice, seveda z omejitvijo, da je ostala fevdalnim gospodom neka pravica nadzorstva. Za mongolske cesarje dinastije Juan je bil Jangcekiang črta za veliki prodor na kitajski jug. Ob njem so gradili Mongoli svoje ceste in jezdne postaje, ob njem so se umikali cesarji dinastije Ming, pod katerimi je Kitajska doživela svoj najvišji kulturni razmah, čedalje bolj proti zapadu. Mandžujci so z osvojitvijo velikih pristanišč v dolini Jangcekianga zapečatili njihovo in kitajsko usodo sploh.

Velemesta so nastajala ob reki že v prastarih časih, tako Hankav, Ičang, Van, Čungking in druga, ki so danes le šibak odsev svoje nekdanje krasote. Ko so začeli tujci, predvsem Angleži, vdirati na Kitajsko, je postala dolina veletoka predmet za spore med Kitajsko in zapadnim imperializmom. V 19. stoletju se je ta borba odločila v prilog Angležev. Sečuanski kmetje so vstali zoper tujo vladavino Mandžujev in njihove dvorne klike, pod Hungom so korakali ob reki navzdol in so v dvanajstletni vojni pregnali mandžujske guvernerje ter njihove vojake na vzhod. Odločilna mesta v dolini Jangcekianga so padla »taipingom«, možem »velikega miru«, kakor so se imenovali ti uporniki, v roke, in šele »ognjene buče« angleških topničark so sestrelile njihove sanje o deželi večnega miru v kose.

Ko so angleški trgovci odprli dolino Jangcekianga svojim poslom, se je začelo izkoriščanje Kitajske. Šlo je tako daleč, da je postalo kitajsko žito, ki so ga prevažali n. pr. samo 500 km daleč iz ene kitajske pokrajine v drugo, dosti dražje nego kanadsko žito, ki so ga angleške ladje tovorile iz Vancouvra preko vsega Pacifika v Hankav. Dvojne tovorne tarife so skrbele za ta angleški prevozni monopol. Ko so kitajski republikanci strmoglavili Mandžujce in ustanovili svojo ljudovlado, je bila ta še slabotnejša pred tujim imperializmom. Po prvi svetovni vojni so se pojavili ob Jangcekiangu Američani, odtlej so se nasprotja med belimi trgovci odločala s spopadi med — kitajskimi vojaki.

Potem pa je zrasel z boljševizmom tudi Anglo-Američanom nasprotnik, ki se je okoristil z velikimi delavskimi masami v industrijskem ozemlju Vuhana in je ustvaril levo krilo v kuomintangu ter komunistično vlado, s katero se je postavljal tako zapadnim generalom po robu, kakor tudi Čangkajšku. Šlo je pač za to, kdo bo lastnik nič manj nego 217 do 218 milijard ton premoga, vštevši najboljši antracit, 10 milijard ton petroleja, železa, antimona, volframa in vseh drugih zemeljskih zakladov, ki so posebno važni za izdelovanje jekla za oborožitev. 22 milijonov Kitajcev je zahtevalo teh 30 let državljanske vojne za tuje koristi, a pohabljenci in ranjenci tu niso všteti.

Danes je Jangcekiang do Ičanga v japonskih rokah, a kot simbol novega časa so Japonci angleško koncesijo v Hankavu vrnili kitajski narodni vladi.

Rešitelj mater

Medicinska šola na Dunaju je dne 1. julija obhajala 125letnico rojstva enega svojih najzaslužnejših zdravnikov. Ta mož je bil Ignac Filip Semmelweis, rešitelj mater, mož, ki je utemeljil način antiseptičnega postopka pri porodnicah in je s tem začel pisati novo stran zdravniških uspehov v bolnišnicah za otročnice.

Semmelweis je postal z 28. leti asistent porodnišnice v splošni bolnišnici na Dunaju. Tam so ob tistem času porodnice oskrbovali samo zdravniki, navzlic temu pa je bilo nenavadno visoko število smrtnih primerov. Semmelweisu se je zdelo čudno zlasti to, da je število umrljivosti pri porodnicah mnogo večje v zavodu, ki ga vodijo izključno zdravniki, kakor v zavodih, kjer je bila oskrba mladih mater poverjena babicam. Kmalu je odkril, da so prav zdravniki tisti, ki prenašajo bolezen, povzročajočo smrt mladih mater. Ker se je pokazalo, da se prenašajo bolezni z rokami, je Semmelweis postavil načelo, da je treba umivati in čistiti ne samo roke, temveč po vsaki uporabi prekuhati zdravniške instrumente, perilo in druge pripomočke. Uspeh tega postopka se je kmalu pokazal. Po treh mesecih so imeli na kliniki samo še tri smrtne primere, medtem ko so zabeležili kratko prej v razmeroma kratki dobi 57 smrtnih primerov.

Ko je Semmelweis odkril in pojasnil vzroke velike umrljivosti med porodnicami zaradi vročice, je naletel pri svojih poklicnih tovariših na velik odpor. Nekateri so ga celo mrzili in odklanjali, ker jim je povedal resnico v obraz. Toda to ga ni odvrnilo od prave poti. Posegal je v debate in polemike, ki so nastale zaradi tega ter je z zmernostjo pojasnjeval, kaj je potrebno. Mnogi so ga zaradi tega gledali postrani. Prošnja za profesuro na kliniki je bila odklonjena, naslednjo prošnjo so sicer sprejeli, toda opremili z žaljivo opazko naj že vendar zapusti Dunaj ter odide v Budimpešto. Tako je Semmelweis odšel v Budimpešto, kjer je otvoril privatno prakso, začel pisati knjige, dokazovati, da ima prav in slednjič se je zgodil čudež, da mu je bila profesura, katero so prej odbijali, ponudena.

Semmelweis je zastopal svoje stališče še vedno s fanatizmom. Zahteval je, da se na porodniških klinikah uporablja klorova voda, tako da ne ostane na rokah nobena bolezenska klica. Bil je namreč prepričan, da postane zdravnik, ki ne razpolaga z zadostno energijo in noče drugih naučiti potrebnih stvari, morilec, kar se je v neštetih primerih izkazalo za pravilno.

Svoje poglede na to vprašanje je razložil v knjigi o etiologiji, ki obravnava pojem in profilakso porodniške vročice. To je klasičen dokument ne samo Semmelweisovega peresa, ampak moderne zdravniške vede sploh.

Mož, ki si je stekel neprecenljive zasluge za znanost in zdravje človeštva, pa je postal še v razmeroma mladi dobi tako zagrenjen, da se mu je naposled omračil um ter so ga morali oddati v umobolnico, kjer je umrl v 47. letu starosti. Umrl je na posledicah zastrupljenja, ki ga je povzročila operacija na neki porodnici.

Dramatična operacija

V Neu Chatelu v Švici je profesor dr. Guy de Montmollin operiral nekega bolnika. Asistirala je negova žena, ki je po poklicu tudi strokovnjakinja za kirurgijo. Sredi operacije je profesor Montmollin omedlel, ker ga je zadela srčna kap. Njegova žena je brez pomisleka stopila na moževo mesto ter izvedla operacijo srečno do kraja. Na ta način je rešila bolnika, medtem ko je mož, ki mu ni mogel nihče pomagati, zaradi srčne kapi umrl.

Krava v baru

14letni Roberto Croce iz Ferrare je moral odpeljati v mestno klavnico kravo, ki je bila določena za zakol. Kravo je vodil po ulici. Nenadoma se je žival splašila, začela je begati sem ter tja in končno vdrla v neki bar, v katerem je bilo polno gostov. Krava je vsa prestrašena obstala pred biljardom, kjer so se ji postavili v bran biljardisti s palicami. V baru je povzročila krava precejšnje razdejanje preden so jo ukrotili ter izročili gonjaču.

Križem sveta

Mestna trošarina v Parizu ukinjena. Nemški listi poročajo, da bo s 1. avgustom ukinjena mestna trošarina v Parizu, ki se je doslej pobirala od vsega uvoženega blaga. Dohodke bo pariška občina nadoknadila z neposrednimi davki.

Porušene in poškodovane cerkve v Nemčiji. »Neues Wiener Tagblatt« z dne 1. julija v poročilu o poškodbah kölnske katedrale navaja tudi podroben seznam o porušenih cerkvah v posameznih mestih, ki imajo veliko zgodovinsko vrednost. Nemški poročevalski urad navaja v seznamu do 23. maja letos 133 popolnoma porušenih cerkva in 494 hudo poškodovanih.

Tretja hišna zbirka. Po podatkih iz Berlina je tretja hišna zbirka za vojno v priredbi Rdečega križa dne 6. junija vrgla v vsej Nemčiji nekaj nad 57 milijonov mark. Zbirka je nasproti enaki zbirki v lanskem letu porasla za 28.6 odstotka.

Zamenjava ruskega poveljnika na Daljnem vzhodu. Agencija Domej poroča iz Moskve, da je bil vrhovni poveljnik ruske daljnovzhodne vojske general Apanasenko premeščen. List »Tokio Asaki Šimbun« pripominja k temu poročilu, da je bil za naslednika Apanasenka imenovan bivši sovjetski vojaški ataše v Berlinu, general Maksim Burukev.

Angleško - kanadske poroke. Iz Stockholma poroča nemška poročevalska agencija, da se je v Angliji poročilo najmanj že 10.000 kanadskih vojakov, ki se zdaj mudijo tam. Pričakujejo, da se bo število porok do konca vojne še znatno dvignilo. Kljub temu, da je v Kanadi premalo žensk, so kanadska oblastva v skrbeh, kako se bodo Angležinje vživele v kanadske razmere. V ta namen so v Londonu odprli posebne tečaje, kjer seznanjajo Angležinje z življenjem in razmerami v Kanadi.

Šolarji bodo pomagali pri poljskih delih v Turčiji. Iz Ankare poročajo, da bodo na pobudo turške vlade v letošnjem poletju skupine učencev pomagale pri žetvi in drugih poljskih delih, ki morajo biti opravljena v določenem času. Učenci bodo kmetom za delo na razpolago pod vodstvom svojih učiteljev.

Civilna mobilizacija lekarnarjev v Bolgariji. Po sklepu bolgarskega ministrskega sveta je odrejena civilna mobilizacija za lekarnarje in lekarne na celokupnem ozemlju bolgarske države.

Papež na grobu sv. Petra. V ponedeljek 28. junija je papež obiskal grobnico sv. Petra, ob kateri se je pomudil v daljši molitvi. Nato se je podal na prostor, kjer bodo sezidali cerkev sv. Evgena, ter blagoslovil njen temeljni kamen.

Dobra žitna letina na Krimu. Iz Melitopola prihaja preko Berlina vest, da je letošnja žitna letina na Krimu zelo dobra. Po kvaliteti in kvantiteti je letošnji pridelek večji od lanskega.

Potresni sunek v Tokiu. Iz japonske prestolnice poročajo, da so tamkaj na dan, ko je bil Tokio proglašen za največje mesto na svetu, imeli enominuten potres, ki je povzročil nekaj škode. Posebno velika poslopja so se močno zamajala, vendar pa niso bila resno poškodovana. V nekaterih ulicah so popokali zidovi starejših zidanih hiš. Po poročilih potresomerne opazovalnice v Tokiu je bilo ognjišče potresa v Šimocumi.

Previdni Turki. Nemški listi poročajo, da odslej noben Turek, ki je poročen z inozemko, ne bo smel opravljati javne službe.

Churchill častni meščan Londona. Grški dnevnik poroča, da je bil ministrski predsednik Churchill imenovan za častnega meščana Londona.

Novo četrtletje „Dobre knjige“

Roman »Nazaj ni poti«, delo sodobne italijanske pisateljice Albe de Cespedes, je naletel tudi med našim občinstvom na nedeljeno priznanje. Z njim je zaključeno spet eno četrtletje »Dobre knjige«, ki si pridobiva od meseca do meseca več prijateljev. Prihodnje tri knjige te odlične zbirke, ki res zasluži ime dobre knjige bodo: v juliju: **»Vzhod in zapad«**, v avgustu: **»Borci proti smrti«** in v septembru **»Pokojni Matija Pascal«**. Prav na kratko lahko povemo o teh knjigah tole:

Luigi Pirandello:

„Pokojni Matija Pascal“

Pisatelj velja za prvaka sodobne italijanske dramatike in literature sploh ter je bil odlikovan z Nobelovo nagrado. Roman »Pokojni Matija Pascal« je njegovo najboljše pripovedno delo in je v številnih prevodih dosegel svetovni sloves. Duhovito spisana zgodba, polna svojevrstnega finega humorja in prave Pirandellove ironije, pripoveduje o nesrečnem človeku, ki je po raznih naključjih in zmotah dvakrat umrl in je bil za ljudi že zlavnaj v grobu, ko je v resnici hodil v sredi med njimi ter doživljal mnoge prečudne zapletljaje svojega življenja. Roman je eno izmed Pirandellovih zgodnjih del, vendar spoznavamo že v njem obrise pisateljeve svojevrstne življenjske zasnove, ki je dobila v njegovih slovečih dramah toliko presunljivih izrazov. Po splošni sodbi je ta roman eno izmed reprezentativnih del sodobnega italijanskega pripovedništva. Prevod je oskrbel Božidar Borko.

Pearl S. Buck:

„Vzhod in zapad“

Nobelova nagrajenka, ki se je s svojimi romani z Daljnega vzhoda tako zelo priljubila tudi našemu občinstvu, prikazuje v svojem delu »Vzhod in zapad« Kitajsko na prelomu. Tudi v tej knjigi eksotizem pisateljici ni namen, niti samo dekoracija. V intimno izpoved mlade, a v starem duhu vzgojene Kitajke, je strnila Pearl Buck svetlobo in sence te skrivnostne dežele Ljubezen čistega srca, ki premaga predsodke preteklosti in prezir novotarjev, je vodilni motiv te plemenite zgodbe. Roman je prevedla Olga Grahorjeva.

Paul de Kruif:

„Borci proti smrti“

Slavni zdravnik, nizozemski rojak, nam v devetih poglavjih pripoveduje življenjske usode mojstrov medicinske vede, borcev proti smrti, tistih mnogokrat pozabljenih junakov zgodovine, ki so z neusmiljenim žrtvovanjem samega sebe tako pomembno in nesebično služili človeštvu. Kakor fantastičen roman se berejo opisi epohalnih odkritij, ki dandanes tolikim ohranjajo življenje in ki jih označujejo večini neznana imena Banting, Minot, Schaudinn, Wagner-Jauregg itd. Knjiga, ki bo po svoji snovi za našo zbirko in za našo javnost velika novost, je napisana brez strokovne prenatrpanosti, s prožnim peresom poznavalca in človekoljuba. Knjiga bo izšla v prevodu dr. Mirka Černiča.

NAROČITE SE NA „DOBRO KNJIGO“!

V zbirki »Dobri knjigi« izide **vsak mesec en roman** in tudi naročnina se lahko plačuje mesečno. Knjige se dobe **broširane** ali **vezane** v polplatno in tiskane na boljšem papirju. Naročnina znaša:

a) **za naročnike, ki so obenem naročniki »Jutra«, »Slovenskega naroda« ali »Domovine«, mesečno 10 lir za broširano in 20 lir za vezano izdajo;**

b) **za ostale naročnike mesečno 11 lir za broširano in 22 lir za vezano izdajo.**

V podrobni prodaji velja vsaka knjiga 13 lir broširana in 28 lir vezana. Naročniki DK dobe torej knjige **po znatno nižji ceni** in imajo še to ugodnost, da se jim dostavljajo knjige na dom, ako pri naročbi izrecno ne sporoče, da bodo sami prihajali po nje. Novi naročniki lahko dobe po znižani ceni tudi dosedanje romane DK, kolikor so še na zalogi.

Naročnike sprejemajo v Ljubljani uprava naših listov v Narodni tiskarni in njeni inkasanti; v Novem mestu pa tamkajšnja podružnica »Jutra« in »Slovenskega naroda«. Iz drugih krajev se lahko naroči »Dobra knjiga« po pošti na naslov: Uprava »Jutra«, Puccinijeva 5.

Ferenc Kormendi: **ZMOTA** Roman

16

Ana je sedela za Jankovo mizo, pogled ji je počival na fotografiji,, stoječi na drugem koncu mize. Pred fotografijo Jankovih staršev stoji v okvirju njuna skupna fotografija, tista stara podoba, ona in Janko na vrtu, v ozadju Agičina silhueta. Prva in edina njuna skupna slika. Toda kaj bi se bilo zgodilo, ako bi se bilo med tem njuno življenje drugače razvilo? V spominu ji je zazvenel na ušesa materin glas: »Pomisli, dragica, velika novica! Teta Marija je telefonirala, da se je Marika zaročila!« In po kratkem premolku, z nehotnim vzdihom: »Ona torej tudi...« Zdaj je Ana spoznala, kaj je tedaj pomenil nenavadni prizvok v materinem glasu. Zdaj že ve, kaj vse je bilo v tistem globokem materinem molku, o tem, da se ona in Agica morata nekega dne omožiti. Zdaj je omožena in Janko je njen. Morala bi se radovati, morala bi se zahvaljevati usodi za tako naklonjenost, morala bi se veseliti, da je imela tako krasno življenje in da ji je zdaj še krasnejše. Kajti srečna je in ve, zakaj je srečna. Janko. Naj je sama, naj sta skupaj: njeno življenje izpopolnjuje Janko. Zgodaj zjutraj odhaja z doma, v tovarno; tako je prav, mnogo dela ima in marsičesa se mora naučiti, da bo vedel vse, tako kakor Andrej in še bolje od njega, kajti od mora vedeti vse in najbolje. Oče mu je zaupal. Videti mora, da mu je smel zaupati! Rada bi vedela, kaj počne Janko v svoji pisarni, na široko ga sprašuje, kaj vse se je danes zgodilo, kakšno delo je imel. Janko odgovarja točno na vsa vprašanja, a ne le, da odgovarja na vprašanja: pripoveduje o vsem, kar se dogaja z njim, o tovarni, o ljudeh, ki z njimi prihaja v stik.

Mnogo si pripovedujeta, toda Ani se zdi, da se nikoli ne moreta dovolj nagovoriti. Čuti, da mu mora pripovedovati o vsem, še več kakor o vsem: da se mu mora predati tudi v svoji najzadnji misli, v svojih najoddaljenjših spominih, v najmotnejših čustvih. Povedala mu je, da ga je vedno ljubila, le da tega ni vedela. »Razumeš, tako, kakor lahko ljubi človek le enkrat v življenju, tako ljubim samo tebe, veš?« Povedala mu je, da je bila vedno srečna, a šele zdaj ve, kaj je prava sreča: on, Janko.

To so bile tiste krasne in važne stvari, ki sta si jih morala pripovedovati. Pa tudi mnoge malenkosti, ki se zgode v navadnih dnevih, niso bile nič manj važne: da je bila dopoldne tu mati z Agico, pomudili sta se le eno uro; da je bila danes v notranjem mestu in da si je kupila blago za zimsko obleko; tu ima vzorec blaga, ali mu ugaja?

Tudi ona mora izvedeti vse od Janka: kaj je bilo pred tem? Tudi Janko pripoveduje, iskreno pripoveduje. Živel je čisto in priprosto, živel je skromno in dovolj je garal. Nekaj časa je mislil, da je določen za važno, vodilno vlogo v javnem življenju, pozneje je spoznal, da zanjo nima ne volje ne moči. Biti hoče srečen, in to je vse.

V Jankovem življenju je bilo pred tem nekaj majhnih pustolovščin, v katerih pa je bilo le malo ali nič čustva. Imel je ljubice, a v resnici ni doslej nikoli ljubil. Kadar je Janko pripovedoval o teh ženskah, je jelo Anino srce močneje utripati in v grlu je začutila nekako vročino. Ali ji vendarle nečesa ne prikriva? Ali vendarle ni med njima nekdo, kogar se spominja z ljubeznijo in hrepenenjem? Gledala je Janka in čutila je, da ni ničesar, česar bi se morala bati. Ta čisti pogled, to gladko čelo, ta pošteni glas ne more ničesar skrivati.

Imela bosta otroke, Da, a ne takoj, nekaj časa še ne. Zdaj še noče deliti Janka z otrokom. Malce še hoče biti sama z njim, doma in med ljudmi, v Budimpešti in v tujini, ako pojdeta kam skupaj. Kasneje bosta seveda imela otroke, imela bosta več otrok. Imela bo sina, ki bo podoben Janku, in hčerko, ki bo podobna njej. Oba ju bo ljubila, Jankova otroka, ta dragi spomin na njuno srečo, na njuno srečno usodo.

Hodila je med pohištvom. Kako krasno je vse to in kako prijazno. Vsak kos pohištva, vsak zastor, vsaka knjiga v knjižnici, vsak drobni predmet na mizah. Vse imam rada! je razmišljala, motreč predmete okoli sebe; njen pogled jim je govoril: »Tudi vi nas imejte radi!«

Kako krasno je živeti!

Gospa Waltrova je prišla proti poldnevu z neko svojo prijateljico, kateri je hotela pokazati Anino vilo. Ta dom je bil njeno delo, njen ponos.

»Kaj je novega, dragica?« je vprašala gospa Waltrova, ko so sedle v salonu. »Zakaj pa mi včeraj zvečer nisi telefonirala?«

»Joj... draga mama, ne jezi se... pozabila sem. Rekla sem, da te bom poklicala, ako mi prinesejo vzorec za tapete, pa mi niso ničesar prinesli.«

Beseda nanese na gospodinjstvo, potrebovala bo dvanajst predpasnikov za sobarico in tri zelene predpasnike za slugo. Prijateljica ji seže v besedo: take stvari je najbolj dati sešiti doma, pravi, naj bi Ana kupila blago in dala sešiti doma šivilji. Da, se smeje Ana, ko pa nima svoje šivilje.

»Toda, dekle, ne pravim ti tega za šalo. Poslušaj. Zdaj takoj lahko to napraviš. Imam neko žensko, neko gospo Derekovo, čista, dostojna ženska, krasno dela, nesrečna ženska je, ubožica, same rodbinske nezgode ime.«

»Hvala teta Klara. Pa jo pokličem. Ali mi lahko daš naslov te gospe?«

»Naslov? Povem ti ga po telefonu. Zapisanega imam v kuhinjski knjigi. Ako se navadiš na njeno delo, si nikoli ne boš vzela nobene druge.«

Ana se ji je zahvalila, v duhu je sklenila, da bo kupila že narejene predpasnike. Zazvonila je in služabnik je prinesel sadje in vino.

»Veš, dragica,« je dejala gospa Waltrova in se v zadregi nasmehljala, govorim tu pred teto Klaro, kakor da sva sami. Zelo bi me veselilo, ako bi povabila jutri na večerjo tudi Pavla Gabrijela... Ne, nikar ne sprašuj... ne bova več govorila o tem. Obljubi mi, da ga povabiš, dovolj časa imaš še. Toda to, da sem ti jaz predlagala, ostane med nama, razumeš?«

»Razumem, mama, razumem.« Z zvitim nasmehom se je ozrla na mater. »Toda Agici lahko že vnaprej povem, da pride tudi Pavlek Gabrijel?«

»Seveda ji lahko poveš! Samo... ne povej ji ničesar drugega, saj veš, kako razvajena je Agica.«

Ženski sta odšli. »Povabim za Agico Pavla Gabrijela,« je razmišljala Ana. »Moj Bog, da bi se le posrečilo. Ko bi bila že tudi Agica tam, kjer sem danes jaz. Ali Agici Pavle res ugaja? Ali pa si to le mati želi in misli? No, bomo videli.«

5.

Bela Szlavik, šef osebnega oddelka Waltrovih tovarni ni razumel te zadeve, toda za vsak primer se je potrudil. Dovolite, saj to je smešno in... in... kratko malo, kaj takega se mi še ni primerilo, kakor zdaj s tem Borbelyjem! Dvajset let je ta stari nepridiprav v tem skladišču, dvajset let je Waltrov kruh, in kaj počenja pri tem? Seže sem, seže tje, nagrmadi si v svoji skrinji celo skladišče, potem odnese vse iz tovarne, no da, zaman pripoveduje človek odgovornim ljudem, naj zapirajo zadnja vrata, iz skladišča, kajti na delavce se prav nič ne moreš zanesti...

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

309. Kaj je derviš?
310. Kaj je amalgam?
311. Kaj so bacili in kaj so koki?
312. S števili 1 do 9:
S števili 1 do 9 sestavite dve števili, ki imata vrednost 14, oziroma 20!

*

Rešitev nalog 6. t. m.:

305. Čuvar zlatega jabolka Hesperid je bil zmaj, ki ga je ubil Heraklej.

306. Najznamenitejši lažnivec je bil baron Münchhausen, junak romana, ki ga je napisal Rudolf Erich Haspe. V slovenski obdelavi ga poznamo pod imenom »Lažnivega Kljukca«.

307. Opero »Viljem Tell« je napisal Rossini.

308. Poznate tega moža?

Slika predstavlja Voltaira.

Kadar kupuješ, preglej »Jutrove« oglase!

SPORT

Vse v znamenju „kraljice sporta“

Nova prireditev na tekališču — prvenstvo juniorjev

Spored, ki si ga je določila Lahkoatletska zveza pred otvoritvijo sezone, se razvija v najlepšem redu. Prireditve se vrstijo druga za drugo po jasno začrtanih smernicah, da bi se atleti naših klubov kolikor le mogoče dobro pripravili za največjo prireditev sezone, domače prvenstvo v 6 dnevih, ki bo za moške že v nedeljo 1. avgusta. Za dekleta bo enaka prireditev nekoliko pozneje, in sicer 22. avgusta, tako da bodo imele atletinje še malo več možnosti za priprave, ki so jim gotovo tudi bolj potrebne, saj so med njimi nekatere z vsemi začetniškimi težavami.

V takem stremljenju je zveza pred glavnimi prireditvami uvrstila za dve nedelji julija še dve juniorski prvenstvi, in sicer to nedeljo za moške, v nedeljo 24. t. m. pa za ženske. Ker je od atletov, ki so tekmovali do leta 1941, ostala le še peščica na sportnih terenih, so se morali naši klubi ogledati po novih močeh med mladino, ki pa seveda še ni prekoračila začetnih težav in ji tudi še manjka izkustev. Za vse to je treba predvsem vežbati in vežbati in spet vežbati, toda prav tako tudi tekmovati. Za vežbanje je ta čas za ljubljanske klube preskrbljeno nadvse zadovoljivo, ker biva v Ljubljani trener FIDALa, čigar sodelovanje bo gotovo mnogo koristilo nastopajočim. Seveda je prva dolžnost atletov in tudi želja zveze, da bodo pokazali voljo in smisel za delo, bodisi člani kakor tudi klubi. Med slednjimi sta se zadnji čas lepo uveljavila Vič in SK Tobačna tovarna, ki bosta prej ali slej dali domači atletiki nov naraščaj.

Prvi atletski spored, to je pokrajinsko prvenstvo juniorjev, bo zdaj prihodnjo nedeljo na stadionu Hermesa po naslednjem sporedu:

ob 9. zbor tekmovalcev in razdelitev številk, ob 9.30 tek na 100 m, predteki in skok v višino, ob 10. met krogle in tek na 300 m predteki, ob 10.30 tek na 100 m finale in met kopja, ob 11. tek na 300 m finale in skok v daljino ter ob 11.30 tek na 1000 m finale in met diska.

SLUŽBENE OBJAVE

Iz urada CONI-a

Lahkoatletska zveza v Ljubljani

Objava št. 17. Ljubljana, 6. julija.

Verifikacije. — Verificirajo se izidi izbirnega tekmovanja na »100 metrov« in damskega klubskega prvenstva.

Razdelitev nagrad. — Prvih šest ocenjenih na 100 m in atleti Hermesa: Bezlaj Mare, Poljšak Rafael in Krapež Janez naj se javijo v tajništvu v uradnih urah, da dvignejo nagrade.

Potrditev sporedov. — Odobren je spored damskega prvenstva v Ljubljani, ki bo 24. t. m. ob 17. na Hermesu.

Pokrajinsko prvenstvo juniorjev. — K juniorjem se prištevajo atleti, ki so se rodili po 31. XII. 1924 (tako je treba popraviti prejšnjo objavo). Oznaka »junior« mora biti razvidna iz sportne izkaznice. V vsaki disciplini prejme prvi polnilno pero ali svinčnik.

Klubska prvenstva. — Dne 1. avgusta bo prvo tekmovanje (tekmovanje A oddelka) klubskih pokrajinskih prvenstev, katerih razpis bo še objavljen, prav tako tudi igrišče in čas.

Vpisani klubi. — Vpisal se je Športni klub Vič.

Med vrstami

No, prav gotovo je najbolj vroči mesec v letu tudi v sportu kolikor le mogoče prilagojen vremenskim prilikam in posvečen tudi med sportniki odmoru na prostem in v vodi, toda kljub temu zadnja nedelja, ki je bila obenem prva julijska, tudi po italijanskih terenih ni bila premalo živahna.

Nogometne tekme so zdaj omejene na nekatera prijateljska srečanja, med katerimi so posebno privlačni nastopi močnih vojaških moštev, sicer pa je bilo največ vrvenja

na tekališčih,

kjer so v Bologni končali drugi del prvenstvenega tekmovanja za atlete druge skupine in v Milanu odpravili žensko atletsko tekmovanje za prvenstvo posameznic. Udeležba sama, nad 400 atletov in skoraj 100 atletinj, kaže najbolj zgovorno, ne glede na to, da vsi doseženi izidi niti niso bili novi rekordi, koliko sportnega duha je v tej mladini, ki ne zamudi nobene priložnosti, da bi vedno znova ne pokazala svoje neugnane pripadnosti k tej najlepši in tudi najkoristnejši vseh sportnih panog.

Mesto zase — in tega smo mu že posvetili včeraj — zasluži izmed 9 disciplin ženskega mitinga nov državni rekord v teku na 800 m (z 2:21.3), ki je upoštevanja vreden tudi po mednarodnem merilu. Najbolj ogorčene so bile v Milanu borbe za zmage v tekih na 100 m in na 80 m z zaprekami, v katerih je v prvem za las zmagala Bressanello iz Benetk s časom 12.4, medtem ko si je v poslednjem zasigurala prvo mesto Franco iz Torina pred olimpijsko zmagovalko Ondino Vallo s časom 12.5.

Ostali izidi, ki pa jih seveda ne smemo primerjati z nedeljskimi, kakršne so postavljala naša nadebudna dekleta na ljubljanskem stadionu kot popolne začetnice, so bili naslednji: v teku na 200 m Cattaneo 26.1, v skoku v višino Gallo 1.45, v skoku v daljino in v krogli Piccinini 5.20 odnosno 12.06, v disku Cordiale 39.49, v kopju Turci 37.92.

Na moškem mitingu v Bologni, kjer so startali atleti drugega razreda in torej niti niso bili navzoči vsi najboljši, so bili doseženi nekateri prav dobri uspehi. Nas posebej zanima nastop našega ožjega rojaka Zmaga Koširja, ki si je v teku na 1500 metrov z odličnim časom 4:03.8 priboril prvo mesto v dresu društva Giglio Rosso iz Firenze. Poročila vedo povedati, da se je Košir najbolj izkazal v zadnjem delu proge, kjer je gladko pustil za seboj vse tekmece in rezal cilj za 4 sekunde pred drugim tekačem. Da bomo imeli nekoliko vpogleda, na kakšni stopnji so italijanski atleti druge kategorije, naj v naslednjem navedemo še zmagovalce v ostalih disciplinah, ki so bile to nedeljo na sporedu, in sicer takole:

v teku na 100 m Montanari 10.7, v teku na 400 m Zitelli 50.6, v teku na 10.000 m Milli 33:58.6, v teku na 110 m z zaprekami Balestra 15.9, v skoku v višino Cavaller 1.85, v troskoku Zappolla 13.55, v metu krogle Conversano 13.17 in v kladivu Feruglio 13.94.

*

Ko smo že pri lahki atletiki, zabeležimo obenem še najboljše izide, ki so bili zadnjo nedeljo doseženi **na atletskem prvenstvu Spodnje Štajerske v Celju.** Zmagovalci posameznih disciplin so bili:

med moškimi: na 100 m Kokot iz Celja 11.8, na 200 m Žoher iz Celja 24.9, v teku na 400 m isti s časom 55.1, v teku na 800 metrov Agrež iz Celja 2:11.8, na 1500 m Hlebce iz Maribora 4:22, na 5000 m Perc iz Trbovelj 17:04.4, v skoku v višino in ob palici Oroszy iz Maribora z 1.65 odnosno 3.40, v kopju, disku in krogli Hopf (vojak) z znamkami 50.39, 33.46 in 11.34, v kladivu Gujznik iz Maribora s 40.32 in v stafeti 4×100 m Celjani s 47.8 ter

med ženskami: na 100 m Dobnik iz Celja 14.4, v skoku v daljino Stündl iz Celja 4.25, v skoku v višino Pfnjer iz Celja 1.25, v kopju Bajde iz Maribora 25.80, v disku Sterle iz Maribora 27.73, v krogli Stündl iz Celja 9.59 in v stafeti 4+100 Celjanke s časom 58.2.

s— **Zbor lahkoatletskih sodnikov (službeno).** Pri pokrajinskem juniorskem prvenstvu opravlja službo sodniška skupina A. Tekmovanje bo na stadionu Hermesa ob 9. Prosimo vse gg. sodnike iz te skupine, da se tekmovanja sigurno udeleže. Prav takrat naj se javijo tudi vsi gg. kandidati.

Društvo „Mali gospodar“ v Trebnjem

Tudi trebanjski rejci malih živali so se organizirali

Trebnje, 5. julija

Včeraj popoldne smo imeli v Trebnjem ustanovni občni zbor društva »Mali gospodar«. Z veliko ljubeznijo je pripravljalni odbor že nekaj dni pred občnim zborom pripravljal tla, kjer bo položen temelj novi gospodarski organizaciji, ki je v današnjih časih zelo važna in koristna. Zato je bil obisk zelo velik in smo prepričani, da bo društvo temu primerno tudi uspešno delovalo.

Uvoloma je predsednik pripravljalnega odbora učitelj g. **Kobal** Branko pozdravil navzoče, zlasti toplo pa je pozdravil komisarja občine Trebnje g. Ivo Bana, ki je ne samo kot predstavnik občine, temveč tudi sam naklonjen malemu človeku, storil vse in je omogočil, da se je koristna zamisel članov pripravljalnega odbora v razmeroma tako kratkem času tudi uresničila. Toplo je nadalje pozdravil delegata zveze g. Inkreta Alfonza in matičarja g. Mejača Franca.

Po opravljenih formalnostih je bil na predlog komisarja občine izvoljen odbor in sicer: predsednik Kobal Branko, tajnik Ostrovršnik Jože, blagajnik Vidmar Ludvik in odborniki: gg. Golob, Hofbek, zastopnica pokrajinske gospodinjske šole Mala Loka Smolikova, Uršič, Mrgole, Tomšič, Ban in Strozak. Sledilo je zanimivo in poučno predavanje delegata zveze g. A. Inkreta. Mali človek bo našel pomoč le v reji malih živali, ki poleg koristne zabave nudi tudi skromne dohodke. Reja malih živali je danes precej razširjena, vojna pa je dodala še svoje. Posebno vidimo to pri malem človeku v Ljubljani, kjer menda že ni več dvorišča, ali hodnika, da celo v vežah in predsobah naletiš na zaboje in hlevčke, kjer se redi in goji poleg perutnine še naš domači zajec. Vsak po svoje si skuša pomagati, da ob pomanjkanju govejega mesa nadomesti potrebni obrok mesa z našo malo živaljo in je reja malih živali v Ljubljani tako razširjena kakor še nikoli. Seveda je večina rejcev neorganizirana in je predavatelj označil to rejo kot nekako divjo rejo. Mi rejci v društvu »Mali gospodar« pa gledamo malo naprej in ne računamo samo s časom stiske in gledamo, da z umno rejo zboljšujemo naše male živali in tako izbrane skušamo ohraniti še za kasneje. V drugem delu svojega predavanja nam je predavatelj z njemu lastno živahnostjo opisal razne pasme naših malih živali in so navzoči takorekoč šele po tem predavanju našega uglednega in izkušenega strokovnjaka spoznali velik pomen reje malih živali za malega človeka in za narodno gospodarstvo sploh. Predavatelj je žel za svoja izvajanja toplo priznanje navzočih.

Novo ustanovljeno društvo »Mali gospodar« v Trebnjem je na Dolenjskem četrto in so bila pred tem ustanovljena že društva v Novem mestu, Logatcu in v Ribnici.

Želimo dolenjskim rejcem čim več uspehov!

»Zagledal sem čisto, čisto majcenega, rdeče oblečenega možička, z rdečo čepico na glavi. Plesal je okoli ognja, poskakoval zdaj po eni, zdaj po drugi nogi, ploskal z rokama in prepeval:

Juhé, juhé,
Ančka še danes ne vé!
Da meni je Škratelj imé!
Jutri pa z manò bo šla,
Za večno v gozda teme,
Juhé, juhé!

Previdno sem se umaknil, potem pa zdirjal, kolikor so mi dale noge in sapa. Sedaj pa hitro h kraljeviču! Niti minute ne smemo zgubiti!«

INSERIRAJTE V „JUTRU“

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L —.30, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 7.—. — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 3.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—

Hišni posli
dobijo službo

Kuharico,
samostojno, čisto in pošteno, išče tričlanska družina. Predpogoj dalješe službe. Naslov v ogl. odd. Jutra. 11355-1a

Kuharico,
spretno, pridno in pošteno, išče za takoj družina treh oseb. Predstaviti se je dnevno ob 14.30 v nebotičniku, VIII. nadstropje, št. 807. 11312-1a

Pouk

Kapetan
želi konverzacijo v nemščini in pouk v slovenščini. Dopisi: Terinelli Gilberto, Aeroporto, Lubiana. 11329-4

Poučujem
razne jezike začetnike in spretnejše hitro in praktično. Ure po izbiri. Enako poučujem stenografijo in trgovske predmete. Prijavite se od 8 do 10 in od 14 do 16: Turjaški trg 5. 11365-4

Prodam

Moško zapestno uro
znamke Marvin prodam za 1500 lir. Naslov v oglas. odd. Jutra. 11284-6

2 pirotski preprogi
prodam. Naslov v oglas. odd. Jutra. 11331-6

Posteljo,
kompletno, z nočno omarico, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 11336-6

Prodam 2 para
moških nizkih čevljev štev. 44, rjave, nove in nošene. Naslov v ogl. odd. Jutra. 11346-6

Brezove metle,
senene grablje, držaje za lopate itd. dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29 in Maistrova 10. 11349-6

Žgano apno,
prvovrstno, vsako množino, dobavlja, lahko takoj po naročilu, apnenica E. Vodlan, p. Dobrepolje, ali Fr. Vodlan, Ljubljana, Costova 8. 11286-6

Pege in lišaj
vam zanesljivo odstrani »Alba« krema. Drogerija Kanc, Židovska ulica 1. 11305-6

Mrčes
(uši, stenice, bolhe itd.) zanesljivo uničite s Toxin praškom. Drogerija Kanc, Židovska ul. 1. 11304-6

Otroški voziček,
globok, prodam. Levstikova 25, III. nadstr., desno. 11360-6

Zaboji,
rabljeni, naprodaj. Naslov v ogl. odd. Jutra. 11363-6

Kupim

Staro žimo
plačamo od 30 do 50 lir za kilogram, po kakovosti. Ponudite trgovini »Ogled«, Mestni trg 3, vhod skozi vežo. 11344-7

Stare kovance
srebrne, različne dragocenosti, umetnine, namizno orodje, servise, starinske vrednosti, kupimo. Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12. 11179-7

Kupim
prazne škatle od Mamamleka in prazne steklenice, po najvišji ceni. B. Guštin, Vodnikov trg 2. 11367-7

Odpadke
krojaške in šiviljske, kupujem. Hrenova ulica 8. 10096-7

Srebrne predmete,
stare kovance kupim, plačam najvišjo ceno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Srebro«. 11321-7

Ping-pong mizo,
event. brez stojala, kupim. Ponudbe z navedbo cene na ogl. odd. Jutra pod: »Ping-pong«. 11362-7

Plačamo zelo dobro
za stare biciklje, bicikeljgume, motorna in gume za motorna kolesa. Gasogeno-Merkur, Puharjeva 6. 11354-7

Avto, moto

2 motorni kolesi,
odlične znamke, in eno motorno trikolico za 800 kilogramov zelo ugodno prodam. Šuštaršič, mehan. delavnica, Bleiweisova 13, Figovec, levo dvorišče. 11349-10

Kolesa

Moško kolo,
dobro ohranjeno, prodam. Ogled v delavnici Gorec, Cesta Arielle Rea. 11340-11

Razprodaja koles,
nekaj damskih, nekaj moških, odlične znamke, zelo ugodno naprodaj. Šuštaršič, mehanična delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 11351-11

Triciklje
različne velikosti, dobavlja še po starih cenah Šuštaršič, mehanična delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 11352-11

Pohištvo

Prodamo
več rabljenih sobnih in kuhinjskih kredenc, otoman, omar za obleko in perilo, razne mize in drugo. Trgovina »Ogled«, Mestni trg 3, vhod skozi vežo. 11343-12

Lepo, moderno
jedilnico, mahagoni les, prodam za 16.000 lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Resen kupec«. 11347-12

»Stanov. oprema«,
zaloga pohištva, Ljubljana, Gradišče 4. Ugoden nakup razprodaje. Oglejte si zalogo! 11341-17

Razno pohištvo,
kuhinjsko in sobno, še zelo dobro ohranjeno, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 11034-12

Dvignite dospele ponudbe v oglasnem oddelku

Oblačila

Moško obleko,
črno, novo, staro blago, prodam po ugodni ceni. Naslov v ogl. odd. Jutra. 11358-13

Kapital

Večjo množino
delnic TPD kupim. Ponudbe s količino in ceno na ogl. odd. Jutra pod: »Kapital«. 11285-16

5000 lir posojila
za dobo 14 dni proti dobri nagradi in polnem jamstvu iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »5000«. 11332-16

V najem

Hlev v centru
mesta za dva konja s prostorom za mrvo in steljo se odda. »Metalia«, na dvorišču »Pri levu«. 11364-17

Stroji

Stružnico,
dobro ohranjeno, srednjemočne konstrukcije, dolžine ca. 2 metra. Naslov v ogl. odd. Jutra. 11345-20

Izgubljeno

Zlato zapestno uro,
bolj starinsko, nekoliko večjo od sedanjih modernih, sem izgubila. Neposredno pod št. 12 ima tiskano ime tvrdke »Botty«. Najditelja vljudno prosim, da jo odda proti nagradi na naslov: Katinka Gnjezda, Cojzova cesta št. 1, II. nadstr. 11337-28

Damski čevelj,
rumen, sem izgubila od Ulice 3. maja po Bleiweisovi cesti. Najditelj se naproša, naj ga vrne proti nagradi v ogl. odd. Jutra. 11347-28

Sobo odda

Opremljeno sobo,
lepo, sončno, oddam boljšemu, mirnemu gospodu. Naslov v ogl. odd. Jutra. 11357-23

Sobe išče

Prazno sobico,
mirno, s posebnim vhodom, lahko s kuhinjo, takoj ali pozneje, išče slavist. Ponudbe na ogl. od. Jutra pod »Stalno«. 11335-23a

Prazno sobo
v centru, suho, zračno in svetlo, takoj potrebujemo za delavnico. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Svetlo«. 11334-23a

Privatni uradnik
išče sobo, po možnosti ločen vhod, za 1. avgust. Cenj. ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Miren 43«. 11350-23a

Posest

Kupim
enodružinsko hišo z vrtom do 250.000 lir. Direkten prodajalec. Naslov v ogl. odd. Jutra. 11333-20

Kupim:
do petnadstropno hišo, gozdno posestvo, komfortno vilo, odnosno kakršno koli nepremičnino, tudi tovarno. Ponudbe na Realitetno pisarno Zajec Andrej, Tavčarjeva ul. 10, telefon 34-86. 11290-20

Informacije

Dobro nagrado
in potne stroške dam osebi, ki mi opravi trgovske posle v Visco-Udine. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stalno«. 11356-31

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije »SERVIS BIRO«, Šelenburgova ul. 4 tel. št. 2109

Pridelki

Seno,
prvovrstno, konjsko, kupim, tudi zamenjam za stavbni material. A. Sušnik, Zaloška cesta 21. 11291-33

SUHE GOBE

po najvišji dnevni ceni kupuje
Sever & Komp. 289-7

Sadje

Suho sadje
prodaja Gospodarska zveza, Bleiweisova 29. 11348-34

Trije otroci rešeni iz plamenov

Giuseppe Mantovali iz Corbole pri Rovigu je šel te dni zvečer s svojo ženo na obisk k sosedu. Starša sta pustila doma tri otroke, ki sta jih pred svojim odhodom spravila spat. Toda otroci, ki so bili sami doma, niso strpeli v postelji in najstarejšemu med njimi, ki je star 7 let, je šinila v glavo misel, da bi prižgal vžigalico. Plamen, ki je švignil iz vžigalice, je otroka opekel po prstih, da je gorečo vžigalico spustil na posteljo. Ležišče se je takoj vnelo in vsi trije otroci, ki jih je prevzel strah zaradi ognja, so se stisnili v kot sobe ter začeli vpiti na pomoč. Medtem se je ogenj z veliko naglico širil. Bila je že velika nevarnost, da se trojica zaduši, ko sta prišla na pomoč oče in mati, ki se jima je posrečilo tudi pogasiti ogenj.

Spominjajte se slepih!

ZAHVALA

Za vse izraze sočustvovanja, ki smo jih prejeli ob težki izgubi naše dobre matere, stare matere

FRANČIŠKE TREVEN

trgovke

se vsem iskreno zahvaljujemo.

Posebno se zahvaljujemo darovalcem prekrasnih vencev in cvetja, šef-zdravniku prof. dr. Lusičkemu, dr. Dergancu za njuno požrtvovalno skrb za časa bolezni in vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Maša zadušnica se bo brala v soboto 10. t. m. ob 7. uri zjutraj v trnovski cerkvi.

Ljubljana, Spalato, Idria, 7. julija 1943.

ŽALUJOČI OSTALI

EMILIO SALGARI 9

KRALJICA KARIBOV

PUSTOLOVSKI ROMAN

Carmaux in Jara sta mu pripravila zložen sedež pri okencu stolpa.

Boj med »Folgorom« in posadko čolnov, ki so jih bili poslali iz trdnjave, je že divjal. Živahno streljanje s topovi je spet in spet prekinjalo nenehno pokanje pušk.

Ladja, ki brez kapitana ni hotela zapustiti luke, je bila trdno zasidrana kakih 300 metrov od obale. Njeno moštvo je bilo poleglo na tla in jelo s svojimi dolgimi puškami streljati po sovražnikih. Topa na palubi nista grmela zaman. En čoln, zadet v polno, se je bil že potopil. Videti je bilo, kako je njegova posadka plavala proti bregu.

Gusar je na prvi pogled presodil položaj.

»‚Folgore‘ bo pripravila napadalcem prebito posla!« je rekel z zadovoljnim glasom. »Večina čolnov bo kmalu imela, kar ji gre!«

Carmaux je nekam zaskrbljeno skremžil obraz. »Ne gre mi v glavo in mi ne gre, da so ti čolni sami tako drzni! Kaj pa, če se za onimile skalami v zalivu skrivajo še druge ladje?«

»Misliš, da bi Španci utegnili dobiti z morja pomoč? Nu, Morgan je fant, ki se nobenega sovražnika ne ustraši!«

Med tem, ko je Carmaux znova odhitel Hamburžanu in črncu na pomoč, je postajal boj v malem zalivu čedalje srditejši. Čolni so nenehoma napadali »Folgore«, dasi jim je bil zadejal nasprotnikov topovski ogenj že hude izgube. Že tri šalupe so se bile pogreznile na dno morja, zadete od gusarskih krogel. To pa Špancev ni oplašilo. Na vse kriplje so veslali proti bokom »Folgora«, da bi bili tam varni pred topoma na palubi in bi lahko spet napadli. V polkrogu so obdajali sovražnika.

Pa tudi trdnjavica, ki je obvladovala skoraj vso južno stran zaliva, ni počivala. Čeprav je imela njena posadka le lahke topove, je vendar nenehoma streljala ter obsipala sovražnikovo palubo s kroglami.

Vkljub dvojnemu napadu ni bilo videti, da bi imeli gusarji Špance za resne nasprotnike. »Folgore«, še vedno čvrsto zasidrana, je nalikovala ognjeniku, ki je bruhal plamen in dim. Njeni topničarji so natančno merili na posadke čolnov in na trdnjavico.

Gusar, ki je slonel pri oknu, je z napetostjo spremljal bitko. Zdelo se je, da ne čuti več nobenih bolečin. Da, v razburjenosti je mislil, da je pri svojih ljudeh. Klical jim je ter jih hrabril, svaril in jim ukazoval, kakor bi stal sredi njih na poveljniškem mostiču. Ob tem je pozabljal tudi zveste spremljevalce, ki so se spodaj z naporom vseh moči upirali naskakujočim Špancem. Tedajci pa se mu je iztrgal vzkrik.

Izza dolgega polotoka pred pristaniščem so se bili pokazali visoki jambori dveh ladij. Tudi Jara, ki je stala zraven gusarja, je prestrašeno zavpila.

Tisti mah so planili v sobo Carmaux, Stiller in Moko. Vsi trije so bili črni smodnikovega dima in zasopli od boja. Stiller je bil dobil sunek v sredo čela; kri mu je kapljala iz rane.

»Kapitan,« je zaklical Carmaux, med tem ko je Moko hitro potegnil lestvico kvišku, Hamburžan pa zaprl loputnico, »barikada nas več ne varuje! Še nekaj minut, pa bodo Španci tu!«

Vsi trije so planili k oknu. Novi dve ladji sta bili med tem pripluli v zaliv in zaprli »Folgoru« pot. To nista bili navadni jadrnici, ampak močno oboroženi fregati z visokim zaslonom in mnogoštevilno posadko, pravi bojni ladji, zmožni, da se spoprimeta s celim majhnim brodovjem. Toda »Folgore« se ni dala presenetiti. Za čudo naglo je dvignila sidra in se takoj obrnila po vetru. Ko se je tako odtegnila napadu šalup, ki so jo obdajale, je s hitrim okretom šinila za otoček, ki je tvoril nekakšno pregrado med polotokom in obalo.

»Vrlo, Morgan!« je vzkliknil Ventimiljski, videč, kam meri »Folgore« s tem drznim manevrom. »Rešil bo našo ladjo!«

»Oni dve ga poiščeta tudi za otokom!« je suho menil Carmaux.

»Ne, za ladje tolikšne nosilnosti je voda tamkaj preplitva!«

»Tedaj mu pozneje zapreta izhod!«

»Videli bomo!«

Zdaj se je vrgel Carmaux na tla in pazljivo prisluhnil.

»Zdi se mi, da so vojaki že prodrli barikado in prišli v spodnji prostor!«

»Za vsako ceno jim moramo ubraniti, da ne pridejo gor,« je rekel Ventimiljski, »dokler ne damo Morganu znamenja! Zagradite loputnico in izrežite strelnice v pod!«

Ta čas, ko so se tu gori pripravljali za obrambo, sta se bili fregati zasidrali pred pristaniščem.

Čeprav je imel Morgan drzne, v smodnikovem dimu osivele ljudi, ga vendar ni bilo volja, da bi ponudil velikima nasprotnicama bitko. Ni se čutil tako močnega, da bi kar slepo zaplul prvi fregati na domet njenih štirinajstih topov.

Sovražni ladji sta po jalovem obstreljevanju spustili v morje nekaj čolnov, ki so odveslali proti trdnjavici. Najbrže sta se hotela kapitana sporazumeti s trdnjavsko posadko zastran napada na »Folgore«.

»Stvar postaja resna!« je zamrmral gusar, ki je vse videl. »Ko bi se mogel rešiti iz tega ujetništva, bi pripravil fregatama imenitno presenečenje. A tamkajle pri otoku vidim veliko barko. Ta bi mi bila v pomoč pri mojem načrtu!«

»Kaj niste trudni, gospod?« je vprašala Indijanka.

»Da, dete! A bolj od ran me je izmučilo razburjenje!«

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani